

Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

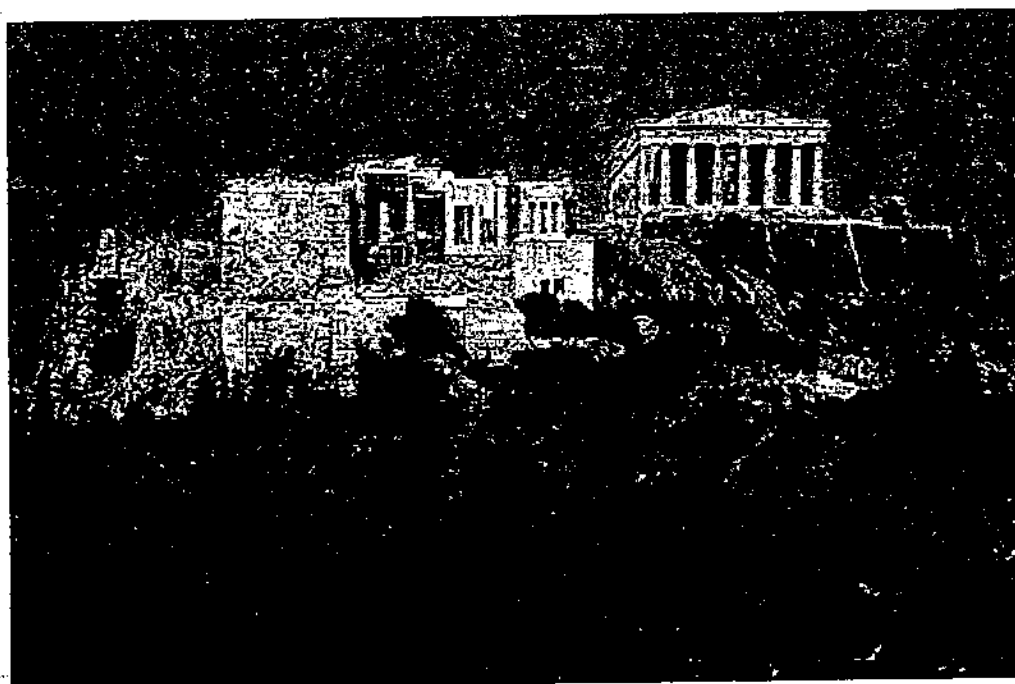
ΤΜΗΜΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΘΕΜΑ:

Η ΑΤΤΙΚΗ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΚΟΥΡΜΠΕΛΗ ΑΝΤΩΝΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	3
ΜΕΡΟΣ Ι	
1. Η Αττική ως τουριστικός προορισμός	4
1.1. Ιστορική αναδρομή.....	4
1.2. Η διαμόρφωση του τουριστικού χαρακτήρα της Αττικής.....	5
1.2.1. Αξιοθέατα και τουριστικοί πόλοι έλξης της Αττικής	6
1.3. Πελατειακά χαρακτηριστικά και μορφές τουρισμού	11
1.4. Κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο.....	12
ΜΕΡΟΣ ΙΙ	
2. Η τουριστική πραγματικότητα στην Αττική.....	15
2.1. Τουριστικά χαρακτηριστικά της Αττικής ανά περιοχή.....	17
2.1.1. Η ευρύτερη περιοχή των ιστορικών κέντρων Αθήνας-Πειραιά.....	17
2.1.2. Η παραλιακή περιοχή από τον Άλιμο έως και τη Βάρη.....	18
2.1.3. Η ευρύτερη περιοχή Επιχειρηματικού Κέντρου Αμαρουσίου.....	19
2.1.4. Η ανατολική περιοχή του Σαρωνικού έως και το Λαύριο.....	19
2.1.5. Η παραλιακή περιοχή του Ευβοϊκού έως και τον Μαραθώνα.....	20
2.1.6. Η Αίγινα και το Αγκίστρι.....	21
2.1.7. Ο Πόρος, η Ύδρα, οι Σπέτσες, τα Μέθανα και η Τροιζηνία	22
2.1.8. Τα Κύθηρα και τα Αντικύθηρα.....	23
2.2. Γενικότερη υποδομή και περιβάλλον της Αττικής	23
2.2.1. Τα έργα στην Αττική	25
2.2.1.1. Συγκοινωνιακά έργα.....	25
2.2.1.2. Νέος αερολιμένας Αττικής.....	27
2.2.1.3. Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων	28
2.2.1.4. Πρόγραμμα ανάπλασης ακτών.....	29
2.3. Τουριστική υποδομή της Αττικής	30
2.3.1. Συνεδριακή και εκθεσιακή υποδομή.....	31
2.3.2. Υφιστάμενο και προβλεπόμενο ξενοδοχειακό δυναμικό.....	31
2.3.3. Θαλάσσια τουριστική υποδομή.....	36
2.4. Αξιοποίηση τουριστικών πόρων της Αττικής	37
2.4.1. Μουσεία.....	37
2.4.2. Αρχαιολογικοί χώροι.....	39

2.5. Κοινωνικές συνθήκες-ασφάλεια.....	40
2.6. Τουριστική ζήτηση.....	41
2.6.1. Γενική τουριστική ζήτηση στην Αττική	41
2.6.2. Ο συνεδριακός τουρισμός.....	45
2.6.3. Πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, ευκαιρίες και κίνδυνοι για την Αθήνα.....	46
2.6.4. Οι πιθανές συνέπειες εάν η Αθήνα γίνει μία καταξιωμένη συνεδριακή πόλη.....	48
2.7. Ολυμπιακοί Αγώνες.....	51
Επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων στον τουρισμό.....	51
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ	
3. Προτάσεις-Συμπεράσματα	
3.1. Προτάσεις για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Αττική.....	54
3.1.1. Το πρώην αεροδρόμιο του ελληνικού.....	54
3.1.2. Θεματικός τουρισμός	55
3.1.3. Ειδίκευση στον τουρισμό	57
3.1.4. Ανάγκη εκσυγχρονισμού των δημόσιων φορέων του τουρισμού.....	57
3.2. Συμπεράσματα.....	58
Βιβλιογραφία.....	60

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο του τουρισμού έχει τις απαρχές του στην αρχαιότητα, παρ' ότι έχει περάσει από πολλά και διαφορετικά στάδια εξέλιξης μέχρι να φτάσει στη σημερινή του μορφή. Ένα από τα πρώιμα στάδια του μπορεί να διαφανεί ακόμα και στον ιερό θεσμό της φιλοξενίας που ίσχυε στην αρχαία Ελλάδα, η οποία προσφερόταν αψιλοκερδώς και αδιακρίτως σε ταξιδιώτες των οποίων οι μετακινήσεις γίνονταν κυρίως για θρησκευτικούς και εμπορικούς λόγους ή λόγους υγείας. Στα μετέπειτα χρόνια αρχίζει να φαίνεται η οικονομικοκοινωνική διάσταση του τουρισμού και να αναπτύσσεται ως ξεχωριστός και ιδιαίτερος κλάδος. Αρχικά είχε τη μορφή μετακίνησης σε χειμερινές ή θερινές κατοικίες και αποτελούσε προνόμιο των λίγων και των οικονομικά εύρωστων, επιδεικνύοντας μ' αυτόν τον τρόπο το κοινωνικό τους κύρος. Μετά το τέλος, όμως, του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο χαρακτήρας του τουρισμού αλλάζει ριζικά, παίρνοντας σταδιακά τη μορφή με την οποία τον γνωρίζουμε σήμερα. Η ραγδαία του ανάπτυξη είχε, δε, ως αποτέλεσμα να συγκροτεί σήμερα τη μεγαλύτερη βιομηχανία στον κόσμο και να αποτελεί έναν παγκοσμίου σημασίας οικονομικό και κοινωνικό τομέα.

Παρά την τεράστια οικονομική σημασία του, κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει τις επιπτώσεις του τουρισμού τόσο σε κοινωνικό όσο και πολιτιστικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, και αυτό γιατί, για να μπορεί να είναι ολοκληρωμένη η ανάπτυξή του, πρέπει να έχει ως γνώμονα το σεβασμό στο περιβάλλον, την προστασία και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, και όλα αυτά χρησιμοποιώντας ως μέτρο τον άνθρωπο. Ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, την εξέλιξη των μεταφορικών μέσων και την αύξηση του εισοδήματος, ο τουρισμός έχει πλέον γίνει όχι μόνο πρόστιός σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών τάξεων, αλλά και αναγκαίος για την κάλυψη των νέων ψυχολογικών αναγκών που έχουν προκύψει από την αστικοποίηση και την έντονη βιομηχανοποίηση των αναπτυσσόμενων χωρών.

Όσον αφορά τον οικονομικό τομέα, η συμβολή του είναι καταλυτική, καθώς τα έσοδα από τον τουρισμό αποτελούν περίπου το ένα τρίτο της αξίας του παγκοσμίου εμπορίου σε υπηρεσίες.

Για κάποιες χώρες, ιδιαίτερα ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες, των οποίων η βιομηχανία είναι περιορισμένη, ο τουρισμός αποτελεί μία από τις σημαντικότερες οικονομικές δραστηριότητες, διαμορφώνοντας το ακαθάριστο εθνικό προϊόν δημιουργώντας θέσεις εργασίας, ανεβάζοντας έτσι το βιοτικό επίπεδο και την ποιότητα ζωής.

Ανάμεσα στις χώρες αυτές που η «βαριά βιομηχανία» τους είναι ο τουρισμός, εντάσσεται και η Ελλάδα. Η τουριστική ανάπτυξη της χώρας ξεκίνησε από τη δεκαετία του '50, έχοντας φτάσει σήμερα στο σημείο να αποτελεί έναν αδιαμφισβήτητο δημοφιλή τουριστικό προορισμό παγκοσμίως. Παρά τα αναμφίβολα πλεονεκτήματα της Ελλάδας συγκριτικά με άλλους τουριστικούς προορισμούς, όπως το φυσικό της κάλλος, η πλούσια πολιτιστική της κληρονομιά και η παραδοσιακή φιλιξενία των Ελλήνων, έχει ως αποτέλεσμα να μην αξιοποιηθεί σωστά η φέρουσα ικανότητα των περισσότερων τουριστικών περιοχών της. Ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα της προαναφερθείσας κατάστασης αποτελεί η πρωτεύουσα της χώρας, καθώς και η ευρύτερη περιοχή της Αττικής.

1. Η Αττική ως τουριστικός προορισμός

1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Τα πρώτα στοιχεία της τουριστικής ανάπτυξης της Αθήνας άρχισαν να εμφανίζονται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, τα πρώτα χρόνια μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας του τότε νεοσύστατου κράτους της Ελλάδας από το Ναύπλιο. Οι πρώτοι επισκέπτες ήταν κυρίως εκπρόσωποι της ξένης αριστοκρατίας, προσωπικότητες της εποχής και τουρίστες, που έλκονταν από τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, και διέμεναν σε κατοικίες ή και σε δωμάτια στα σπίτια των Ελλήνων, τα οποία και ενοικίαζαν. Αργότερα, ξεκίνησε η πρώτη υποτυπώδης τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, με την λειτουργία του πρώτου ξενοδοχείου της Αθήνας, με την επωνυμία «Νέον Ξενοδοχείον», ενώ ακολούθησε το 1874 η ίδρυση του ξενοδοχείου «Μεγάλη Βρετανία» στην Πλατεία Συντάγματος, το οποίο λειτουργεί μέχρι σήμερα.

Η πρώτη πιο επιτακτική ανάγκη για δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων αρχίζει να διαφάνεται το 1896 με την διεξαγωγή στην Αθήνα των πρώτων παγκόσμιων Ολυμπιακών Αγώνων. Εκεί πλέον γίνεται αισθητή η έλλειψη επαρκούς υποδομής για τη φιλοξενία των επισκεπτών, αφού οι κάτοικοι της περιοχής αναγκάζονται να διαθέσουν τις κατοικίες τους για την κάλυψη των απαιτούμενων χώρων διαμονής.

Το κύριο θέλημα της Αθήνας και της Αττικής γενικότερα, ήταν η τεράστια πολιτιστική κληρονομιά της, ο πλούτος των μνημείων της και των αρχαιολογικών ευρημάτων, σε συνδιασμό με τη φυσική ομορφιά της. Συνεπώς, ενώ το πνευματικό επίπεδο των επισκεπτών που προσελκύνονταν από την Αττική ως τουριστικό προορισμό ήταν υψηλό, ο αριθμός τους ήταν περιορισμένος.

Τα πρώτα ρεύματα μαζικού τουρισμού εμφανίζονται τη δεκαετία του '50 μετά τη λήξη των δύο παγκοσμίων πολέμων και την αλλαγή του τοπίου σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Παράλληλα ξεκινάει και η διαδικασία αστικοποίησης της Αθήνας και η συγκέντρωση μεγάλου μέρους του πληθυσμού στην πρωτεύουσα. Τα κίνητρα προσέλευσης των τουριστών αρχίζουν πλέον να είναι οι κλιματολογικές συνθήκες, η αναζήτηση του ήλιου και της θάλασσας. Γι' αυτούς τους λόγους η Αττική περιορίζεται πλέον κυρίως στους τουρίστες που έρχονται για λόγους επαγγελματικούς, ενώ η άναρχη δόμηση αποτελεί αποτρεπτικό στοιχείο για τους επισκέπτες, που χρησιμοποιούν την Αθήνα στην πλειοψηφία τους ως ενδιάμεσο σταθμό για την μετάβασή τους σε άλλες περιοχές.

1.2. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Για να προσδιοριστεί ο τουριστικός χαρακτήρας της Αττικής είναι απαραίτητο να γίνει μια αναφορά στα σημαντικότερα σημεία ενδιαφέροντος της περιοχής, όπως επίσης και στην εξέλιξη του τουρισμού μέσα από το πέρασμα των ετών που ακολούθησαν, τον επάναπροσδιορισμό του τουριστικού φαινομένου μετά τη βιομηχανική και τεχνολογική επανάσταση.

1.2.1. ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΛΟΙ ΕΛΞΗΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η Ακρόπολη

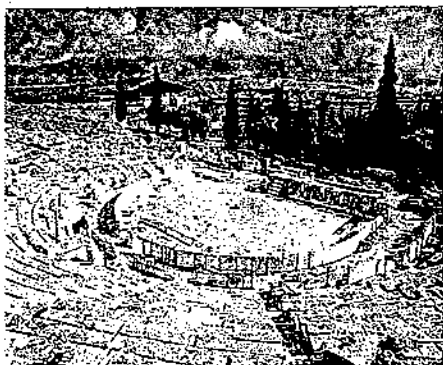
Το σημαντικότερο αρχαίο μνημείο του δυτικού κόσμου με τον υπέροχο **Παρθενώνα** που έχει γίνει το σύμβολο της τελειότητας και χαρακτηρίζει το κλασσικό πνεύμα του Χρυσού Αιώνα του Περικλέους. Μαζί με τα σημαντικότερα μνημεία των

Προπυλαίων του Ερεχθείου και της **Απτέρου Νίκης** δεσπόζει στο κέντρο της πόλης. Παρά τις καταστροφές που έχουν υποστεί παραμένουν εκεί επιδικνύοντας τη δύναμη την ομορφιά και τη δόξα του παρελθόντος.

Το θέατρο Διονύσου

Τοποθετημένο στη νότια πλευρά της Ακρόπολης, οι τεράστιες διαστάσεις του

καταδुकνεύουν τη σημασία της πολιτιστικής δραστηριότητας στην αρχαία Ελλάδα. Μετά την πεζοδρόμηση της οδού Ηρώδου του Αττικού και την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων αποτελεί και αυτό μέρος της ευρύτερης περιοχής της παλιάς Αθήνας.

Το θέατρο Ηρώδου του Αττικού

Ακριβώς κάτω από το λόφο της Ακρόπολης, το αμφιθέατρο φιλοξενεί πολλά

σημαντικά καλλιτεχνικά δράματα του καλοκαιριού, όπως το **Φεστιβάλ Αθηνών**. Είναι ένα από τα εντυπωσιακότερα αρχαία μνημεία που υπηρετεί διαχρονικά την Τέχνη. Χτίστηκε από τον **Ηρόδη τον Αττικό** το δεύτερο αιώνα μ.Χ. στη μνήμη της συζύγου του. Ανακαινίστηκε εντελώς στη δεκαετία

του '50 και οι 32 σειρές των καθισμάτων μπορούν να φιλοξενήσουν περίπου 5.000 θεατές.

Η αρχαία αγορά

Κάτω από τα βόρεια τείχη της Ακρόπολης, απλώνεται η αγορά – το εμπορικό και

δημόσιο κέντρο, η καρδιά της καθημερινής ζωής και ο τόπος των μεγάλων φιλοσόφων που δίδαξαν εδώ. Στο χώρο της αρχαίας αγοράς λειτουργεί εδώ και χρόνια μουσείο με σημαντικά εκθέματα από την καθημερινή ζωή των αρχαίων Αθηναίων.

Το Μουσείο της Ακρόπολης

Θεωρείται μοναδικό στον κόσμο για τις ανεκτίμητες συλλογές του. Ανάμεσα στα εκθέματα του συγκαταλέγονται και οι περίφημες Καρυάτιδες από το ναό του Ερεχθείου. Το μουσείο φιλοξενεί μερικά από τα σημαντικότερα αρχαιολογικά ευρήματα της αρχαίας Αθήνας, ενώ παράλληλα είναι ένα από τα κυριότερα μουσεία ολόκληρης της Ελλάδας, συγκεντρώνοντας και το μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών της Αττικής.

Ο λόφος της Πνόκας

Ο λόφος αυτός έχει σημαντική θέση στην ιστορία της Αθήνας, καθώς ήταν ο χώρος όπου συνεδρίαζε η Εκκλησία του Δήμου και όπου αγόρευαν μεγάλοι ρήτορες της αρχαιότητας, όπως ο Σόλων, ο Περικλής και ο Δημοσθένης, και λαμβάνονταν σημαντικές αποφάσεις που προωθούσαν την Αθηναϊκή δημοκρατία.

Ο λόφος του Φιλοππάπου

Ο λόφος του Φιλοππάπου ή λόφος των Μουσών έχει πάρει το όνομά του από ένα μαρμάρινο μνημείο που έχει δημιουργηθεί στην κορυφή του, στη μνήμη του Αντίοχου Φιλοππάπου – ενός πρίγκιπα που είχε χρηστεί ρωμαϊκός πρόξενος και έγινε ευεργέτης της Αθήνας στο Δεύτερο αιώνα μ.Χ. Από το λόφο μπορεί κανείς να θαυμάσει τη θέα της Αθήνας και του ιερού βράχου της Ακροπόλεως.

Ο Άρειος Πάγος

Το αρχαίο ανώτατο δικαστήριο βρίσκεται ακριβώς κάτω από την είσοδο της Ακρόπολης και φημιζόταν για την ακεραιότητα και την δικαιοσύνη του. Ο λόφος του

Αρείου Πάγου θεωρούταν στην αρχαιότητα ότι φρουρούσε την πόλη των Αθηνών, μαζί με τους άλλους δύο ιερούς λόφους.

Ο ναός του ολυμπίου Διός

Αυτός ο τεράστιος ναός (ο μεγαλύτερος στην αρχαία Ελλάδα) ξεκίνησε να κτίζεται από τον τύραννο **Πεισίστρατο** τον 6^ο αιώνα π.Χ. και ολοκληρώθηκε, αιώνες αργότερα, από τον ρωμαίο αυτοκράτορα Αδριανό το 132μ.χ. Από τις 104 κορινθιακές στήλες μόνο 15 παραμένουν. Δεν υπάρχει κανένα ίχνος του τεράστιου χρυσελεφάντινου αγάλματος του Διός που υπήρχε εδώ.

Η Αψίδα του Αδριανού

Δημιουργήθηκε από τον αυτοκράτορα Αδριανό για να χωρίσει την πόλη του, που αποκάλεσε «Αδριανούπολη», από την αρχαία πόλη της Αθήνας.

Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Είναι το σπουδαιότερο μουσείο στον τομέα αρχαίας τέχνης στον κόσμο και εκθέτει τη μεγαλύτερη και πιο εντυπωσιακή συλλογή ελληνικών αρχαιοτήτων όλων των εποχών.

Πλάκα

Το παλαιότερο και πιο γραφικό τμήμα της πόλης. Οι στενοί δρόμοι, τα καλντερίμια, τα παλιά αλλά και όμορφα νεοκλασσικά κτίρια μαζί με τις βυζαντινές εκκλησίες, τα αρχαία μνημεία, τα καταστήματα με τα τουριστικά αναμνηστικά, τα μπαράκια και τα ταβερνάκια, κάνουν την περιοχή μοναδική για περίπατο και ψώνια και την καθιστούν πρώτη στις προτιμήσεις των τουριστών που επισκέπτονται την Αθήνα.

Μοναστηράκι

Αποτελεί την προέκταση της Πλάκας, είναι η καρδιά της αγοράς της πόλης, όπου κανείς μπορεί να βρει κάθε είδους καταστήματα. Είναι η πιο ζωηρόχρωμη και θορυβώδης περιοχή της Αθήνας που οι τουρίστες τιμούν ιδιαίτερα.

Σύνταγμα

Η πλατεία Συντάγματος σημείο αναφοράς και συναντήσεων, με το **Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη** και την **Βουλή των Ελλήνων**, ακριβώς από πίσω, στο νεοκλασικό κτίριο, παλαιό ανάκτορο του Όθωνα.

Δίπλα ακριβώς εκτείνεται ο **Εθνικός κήπος**, πάρκο υποτροπικών δέντρων και τόπος περιπάτων και ανηψυχής. Στη συνέχεια το **Ζάππειο μέγαρο** που κτίστηκε το 1896 προκειμένου να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια των πρώτων **σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων**. Ακριβώς απέναντι υπάρχει το **Καλλιμάρμαρο ή Παναθηναϊκό στάδιο** που χτίστηκε πριν από τους πρώτους (1896) σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες. Το στάδιο σήμερα χρησιμοποιείται για τις διάφορες τελετές, τις συναυλίες και τα πολύ σημαντικά αθλητικά γεγονότα. Αξιοπρόσεκτα πολύ όμορφα κτίρια είναι:

Το **Προεδρικό Μέγαρο** στην Ανατολική πλευρά του Εθνικού κήπου,

Το **Ιλίου Μέλαθρον** στην οδό Πανεπιστημίου έργο του Ερνέστου Τσίλερ,

Το **Οφθαλμιατρείο** στην Πανεπιστημίου έργο του Χάνσεν,

Το **Μέγαρο Μελά** στην πλατεία Κοτζιά,

Το Μέγαρο της **Παλιάς Βουλής** στην οδό Σταδίου,

Το **Πολυτεχνείο** και το **Αρχαιολογικό Μουσείο**, στην Πατησίων,

Η **Εθνική Βιβλιοθήκη**, το **Εθνικό Καπποδιστριακό Πανεπιστήμιο**, η **Σιναία Ακαδημία** στην Πανεπιστημίου,

Το **Εθνικό Θέατρο** στην αγίου Κωνσταντίνου, το **Γκάζι**, το πολιτιστικό κέντρο «**Μελίνα Μερκούρη**», που στεγάζεται στο παλαιό Πιλοποιείο του Πουλόπουλου, το **Μέγαρο Μουσικής Αθηνών** στη λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας και ο πολυχώρος «**Αθηναΐς**», στο Βοτανικό.

Το Κολωνάκι και ο Λυκαβηττός

Το Κολωνάκι η αριστοκρατική περιοχή της Αθήνας, με τα μαγαζιά μόδας, τις καφετέριες, τα ωραία εστιατόρια, την έντονη νυχτερινή ζωή και το τέλεφερίκ που ανεβαίνει ως το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου πάνω στο Λυκαβηττό, από όπου υπάρχει πανοραμική όψη της Αθήνας και όλου του λεκανοπεδίου μέχρι το νησί της Αίγινας.

Πειραιάς

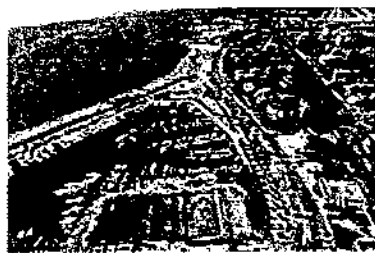
Ο Πειραιάς, είναι το τρίτο μεγαλύτερο λιμάνι στη Μεσόγειο μετά την Μασσαλία και την Γένοβα. Βρίσκεται 10χλμ νοτιοδυτικά της Αθήνας και είναι σημαντικότετος ακτοπλοϊκός κόμβος. Από εδώ φεύγουν όλα τα πλοία που ενώνουν την ηπειρωτική Ελλάδα με τα νησιά του Αιγαίου. Στην πραγματικότητα ο Πειραιάς έχει τρία λιμάνια, με το μεγαλύτερο στη δυτική πλευρά της χερσινήσου. Όλα τα πλοία φεύγουν από εδώ εκτός από κάποια ταχύπλοα του Αργοσαρωνικού που ξεκινούν από τη Ζέα η οποία είναι γεμάτη με ιδιωτικά σκάφη και γιοτ. Ανατολικότερα βρίσκεται το **Μικρολίμανο**, που προτιμάται από πολλούς επισκέπτες για την ποικιλία εδεσμάτων που προσφέρονται στις πολλές ψαροταβέρνες του.

Ακρωτήριο Σούνιο

Με τα ερείπια των επιβλητικών ναών του Ποσειδώνας και της Αθηνάς, σχημάτιζε με την Ακρόπολη και το ναό της Αφαιάς στην Αίγινα ένα τεράστιο ισόπλευρο τρίγωνο μεγάλης μαγνητικής δύναμης. Είναι ένας από τους λόγους επιλογής του τόπου σαν λατρευτικός χώρος από τους αρχαίους παράλληλα με την εντυπωσιακή θέση του, που αγναντεύει όλο το Αιγαίο.

Γλυφάδα

Θεωρείται ως ένα από τα πιο εύπορα προάστια με έντονη νυχτερινή ζωή, εμπορικά κέντρα, πρασινάδα και όμορφες βίλες. Η παραλία, **Αστέρια**, προσφέρει διαφόρων ειδών αθλητικές εγκαταστάσεις μαζί με την μαρίνα για τα γιοτ και μεγάλο αριθμό εστιατορίων και καφετεριών. Η **λέσχη γκολφ** επίσης, συγκεντρώνει πολλούς από τους λάτρεις του σπορ.

Βουλιαγμένη

Ένα μικρό ακρωτήριο χωρίζει την ακτή αυτού του νότιου προαστίου σε δύο κόλπους με τις αμμώδεις παραλίες. Ο αυχέννας του ακρωτηρίου **Λαιμός** φιλοξενεί ξενοδοχεία, αθλητικές εγκαταστάσεις και χώρους υψηλού τουρισμού. Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχής είναι η λίμνη της Βουλιαγμένης, στην οποία επιτρέπεται η κολύμβηση.

Λαγονήσι

Ένα από τα σημαντικότερα παραθαλάσσια θέρετρα της Αττικής, που συγκεντρώνει, ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες, πλήθος τουριστών που επισκέπτονται κάποιες από τις αμμώδεις παραλίες κατά μήκος της ακτής.

Μαραθώνας

Αποτελεί μια περιοχή μεγάλης σημασίας λόγω των ιστορικών γεγονότων που έλαβαν χώρα εκεί. Ταυτόχρονα είναι και ένας δημοφιλής προορισμός για τους παραθεριστές, ενώ φιλοξενεί και το μοναδικό υδροβιότοπο της Αττικής.

Πάρνηθα

Είκοσι χιλιόμετρα από την Αθήνα, το μεγαλύτερο βουνό της Αττικής προσφέρεται για περιπάτους και διασκέδαση στο Καζίνο του ξενοδοχείου που βρίσκεται στην κορυφή του. Από εδώ η θέα είναι συναρπαστική. Υπάρχουν εγκαταστάσεις χειμερινού αθλητισμού και λίγο πιο πέρα δυτικά το **Εθνικό δάσος** της Πάρνηθας με τα άγρια ζώα.

1.3. ΠΕΛΑΤΕΙΑΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Όπως γίνεται φανερό και από τα παραπάνω, τα τουριστικά θέλγητρα της Αττικής είναι κυρίως πολιτιστικού χαρακτήρα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα πρώτα χρόνια της τουριστικής κίνησης της περιοχής να αναπτυχθεί σχεδόν αποκλειστικά ο πολιτιστικός τουρισμός και η Αττική να αποτελεί προορισμό που επιλεγόταν από άτομα υψηλού πνευματικού επιπέδου, που ανήκαν κυρίως σε ανώτερες κοινωνικοοικονομικές τάξεις. Φυσικό επακόλουθο ήταν και ο αριθμός αυτών των επισκεπτών να μην είναι ιδιαίτερα αυξημένος. Παρ' όλα αυτά, οι πρώτοι αυτοί τουρίστες συντέλεσαν στη διεύρυνση της φήμης της Ελλάδας και της Αττικής ειδικότερα ως κοιτίδας πολιτισμού και έθεσαν τις βάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού, παρά το γεγονός ότι την εποχή εκείνη αποτελούσε ένα οικονομικό φαινόμενο περιορισμένης έκτασης και σημασίας, ευρισκόμενο σε λανθάνουσα κατάσταση.

Από τον πολιτιστικό και συνεπώς πιο επιλεκτικό τουρισμό, η Αττική σιγά σιγά πέρασε σε μαζικότερα είδη τουρισμού, όπως ο τουρισμός πόλεως ή ο εκθεσιακός και

συνεδριακός τουρισμός, χωρίς όμως να λείπει ακόμα και από αυτά τα είδη το πολιτιστικό στοιχείο. Αυτή η εξέλιξη είχε ως συνέπεια την αύξηση του αριθμού των επισκεπτών, χωρίς όμως και ανάλογη αύξηση των εσόδων, αφού το οικονομικό τους επίπεδο ήταν χαμηλότερο. Παράλληλα με αυτές τις εξελίξεις, η έξαρση του φαινομένου της αστικοποίησης της Αττικής, η βεβαρημένη περιβαλλοντική της κατάσταση, αλλά και η ανάπτυξη του τουρισμού αναψυχής, που κατηύθυνε τους περισσότερους επισκέπτες στις νησιωτικές κυρίως περιοχές, συντέλεσαν στη σταδιακή τουριστική παρακμή της περιοχής.

1.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Πέρα από τις αμιγώς τουριστικές εξελίξεις, υπήρξαν και κάποια φαινόμενα, κάποιες φορές όχι εξ' ολοκλήρου συνδεδεμένα με τον τουριστικό τομέα, τα οποία όμως τον επηρέασαν καταλυτικά.

Αναμφίβολα η ίδρυση του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) το 1956 σηματοδότησε μια περίοδο αλλαγών, δίνοντας στον τουρισμό την πραγματική του διάσταση ως δύναμη σημαντικού οικονομικού παράγοντα. Παρά τις όποιες ελλείψεις και την έντονη γραφειοκρατία, η δημιουργία ενός φορέα που είχε ως μέλημά του την ομαλή και αποδοτικότερη ανάπτυξη του φαινομένου του τουρισμού, συνέβαλλε στη δημιουργία τουριστικής συνείδησης, τόσο από το κράτος, όσο και από τους άμεσα απασχολούμενους και ενδιαφερόμενους του τομέα. Από τη σύσταση του ΕΟΤ και μετά αρχίζουν και να διαφέρονται οι πρώτες προσπάθειες για μια υλοτυπώδη τουριστική πολιτική.

Μια σημαντική δραστηριότητα του ΕΟΤ ήταν και η πρώτη προσπάθεια για την προώθηση των πωλήσεων του ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Παρ' όλα αυτά οι συχνές αλλαγές στρατηγικής και ο χαμηλός προϋπολογισμός οδήγησαν στην πτώση της αποτελεσματικότητας της τουριστικής διαφήμισης, με συνέπεια ούτε η Ελλάδα, αλλά ούτε και η Αττική ειδικότερα να έχει σημαντικές ωφέλειες από τις προσπάθειες αυτές μέχρι τώρα.

Ένα πολιτικοκοινωνικό φαινόμενο που έπληξε έμμεσα τον τουρισμό στην Αττική ήταν η περίοδος της δικτατορίας την περίοδο 1967-1973, με κύριες συνέπειες την άναρχη δόμηση και την κατακόρυφη σχεδόν πτώση της τουριστικής κίνησης, αφού η πολιτική αβεβαιότητα στη χώρα απέτρεπε τους τυχόν ενδιαφερόμενους από το να την επισκεφθούν. Πέρα από την ανεξέλεγκτη αδειοδότηση για την ανέγερση ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων υψηλών κατηγοριών (που εκτός των άλλων δεν ήταν συμβατή με την τότε φέρουσα ικανότητα της Αττικής), παρατηρείται και έντονη έλλειψη ενός σωστού πολεοδομικού σχεδιασμού, ιδίως στην Αθήνα. Συνέπεια των παραπάνω ήταν η δημιουργία μιας κατάστασης μη αναστρέψιμης, που διαμόρφωσε την πραγματικότητα στην Αττική ακόμα και μέχρι σήμερα.

Μία από τις σημαντικότερες εξελίξεις με πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις των τελευταίων δεκαετιών είναι αναμφίβολα η ένταξη της Ελλάδας στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), που μετεξελίχθηκε αργότερα στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), δίνοντας νέες προοπτικές στη γενικότερη και κατ' επέκταση και την τουριστική ανάπτυξη της χώρας. Με τις επιδοτήσεις και την οικονομική ενίσχυση από την ΕΟΚ πραγματοποιήθηκαν πολλά έργα στην Αττική, που αν και δεν έγιναν για σκοπούς τουριστικής ανάπτυξης, υποβοήθησαν σημαντικά στη βελτίωση των συνθηκών για τους αλλοδαπούς και ημεδαπούς επισκέπτες. Ταυτόχρονα, το άνοιγμα των συνόρων που επακολούθησε την ένταξη της χώρας, είχε ως αποτέλεσμα τη διευκόλυνση των μετακινήσεων και την αύξηση της τουριστικής κίνησης.

Μια πολύ σημαντική συνέπεια της ένταξης της χώρας μας στη Ε.Ε. είναι ότι από την 1η Ιανουαρίου 2001 η δραχμή αποτελεί πλέον δεκαδική υποδιαίρεση του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, του ευρώ.

Η εξέλιξη αυτή για τις ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις έχει ιδιαίτερη σημασία.

Πλεονεκτήματα:

Ο Τουρισμός είναι ένας από τους τομείς που θα ωφεληθούν περισσότερο και γρηγορότερα από την εισαγωγή του κοινού νομίσματος. Συγκεκριμένα:

- Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος σε ένα τομέα όπως ο Τουρισμός, που από τη φύση του συνεπάγεται μετατροπές νομισμάτων, καταβολές με λογιστικό χρήμα (πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, euro-cheques, travellers' cheques) και εμπορικές συναλλαγές που εκφράζονται σε πολλά εθνικά νομίσματα, θα λειτουργήσει θετικά, δεδομένου ότι θα περιορίσει τις δαπάνες (αλλά και το χαμένο χρόνο και την ανασφάλεια) των καταναλωτών από τη μετατροπή εθνικών νομισμάτων και θα τους απαλλάξει από τις σχετικές προμήθειες των Τραπεζών.
- Η χρησιμοποίηση ενός κυρίως νομίσματος θα διευκολύνει τα λογιστήρια των τουριστικών επιχειρήσεων εξοικονομώντας τμήμα των λειτουργικών τους δαπανών, που οφείλονται στις συναλλαγές σε πολλά νομίσματα και θα διευκολύνει τον επιχειρηματικό τουρισμό (business tourism), που επιβαρύνεται με πολλές και συχνές δαπάνες μετατροπής.
- Άλλο σημαντικό πλεονέκτημα του Ευρώ για τον τομέα είναι η διαφάνεια, όσον αφορά τις τιμές των τουριστικών υπηρεσιών, η δυνατότητα δηλ. του καταναλωτή να συγκρίνει εύκολα τιμές υπηρεσιών σε διάφορους προορισμούς, αφού οι τιμές αυτές θα εκφράζονται σε ένα νόμισμα, και ο καταναλωτής δεν θα είναι υποχρεωμένος να κάνει αριθμητικές πράξεις και να γνωρίζει ισοτιμίες.
- Επίσης, όχι ασήμαντο διαφημιστικό πλεονέκτημα θα μπορούσε να θεωρηθεί η ενίσχυση της εικόνας της Ευρώπης ως ενιαίου τουριστικού προορισμού για τους προερχόμενους από μακρινές αγορές καταναλωτές.

Τέλος, καθώς η Ελλάδα γινόταν ένας παγκοσμίως δημοφιλής τουριστικός προορισμός, ολοένα και περισσότερο γινόταν φανερή η ανάγκη επίτευξης επαγγελματισμού υψηλότερου επιπέδου. Η δημιουργία των πρώτων σχολών με αντικείμενο την τουριστική εκπαίδευση ήταν το πρώτο βήμα για την ειδίκευση των απασχολούμενων στον τουριστικό κλάδο. Έτσι τέθηκαν οι προϋποθέσεις για τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος, μιας και ο ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί κύριο στοιχείο του.

2. Η τουριστική πραγματικότητα στην Αττική

Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η Αθήνα σήμερα αποτελεί μια σύγχρονη μητρόπολη με μοναδικά φυσικά, αισθητικά και πολιτιστικά πλεονεκτήματα, που σηματοδοτούν και προβάλλουν την αρχαία, αλλά και τη νεότερη ιστορία της. Ταυτόχρονα αποτελεί κέντρο οικονομικό - επιχειρησιακό, με ταχύτατη πορεία συνολικής ανασυγκρότησης, με αυτόνομη φυσιογνωμία και σημαντικό ρόλο, χαρακτηριστικά που στη σημερινή εποχή επιτρέπουν να ενταχθεί ισότιμα στο δίκτυο των μητροπολιτικών περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Μεσογείου και του παγκόσμιου πανοράματος των μεγάλων πόλεων.

Η ευρύτερη περιοχή της Αθήνας συγκροτεί αυτοτελή Περιφέρεια της Χώρας, την Περιφέρεια Αττικής, και είναι η μεγαλύτερη σε πληθυσμό, οικονομική δραστηριότητα και πυκνότητα κατοίκησης περιοχή στο σύνολο του Εθνικού Χώρου. Περιλαμβάνει 88 Δήμους και 69 Κοινότητες, καθώς και τέσσερις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις από τις οποίες οι δύο συναποτελούν το Πολεοδομικό Συγκρότημα του Λεκανοπεδίου και ενοποιούνται στη Μητροπολιτική Νομαρχία Αθηνών - Πειραιώς.

Η Αθήνα είναι ταυτόχρονα πόλη σύμβολο και πόλη των αντιθέσεων. «Πόλη Ιστορική» κτισμένη στον τόπο όπου μεγαλούργησε το αρχαίο ελληνικό πνεύμα αλλά και «Νέα Πόλη», που αναπτύσσεται μετά τον καθορισμό της ως πρωτεύουσας της Ελλάδος το 1833. Είχε τότε μόνο 12.000 κατοίκους. Το 1853 έχει ακόμα 36.000 κατοίκους, το 1900 φτάνει τις 300.000 και στις παραμονές του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου περίπου 1 εκατ. κατοίκους. Η ξαφνική αστικοποίηση που την έκανε να φτάσει τα 3,5 εκατομμύρια το 1991 οφείλεται αφ' ενός στην εσωτερική μετακίνηση του πληθυσμού της χώρας και αφ' ετέρου στην άφιξη των Ελλήνων της Μικράς Ασίας το 1922.

Ιδιαίτερα μετά το 1950, κατά τη φάση συνολικής μεταπολεμικής ανασυγκρότησης της χώρας, η Αθήνα με σημαντικούς ρυθμούς οικονομικής και δημογραφικής αύξησης και με αιχμή τη συγκέντρωση της σύγχρονης για εκείνη την εποχή βιομηχανίας, γρήγορα μεταβλήθηκε σε τόπο προτίμησης του αγροτικού πληθυσμού που συνέρεε για λόγους ευκαιριών απασχόλησης, καλύτερων συνθηκών διαβίωσης,

οργανωμένων υποδομών και κοινωνικού εξοπλισμού. Η διαχρονική εξέλιξη της Αθήνας συμπυκνώνει τα χαρακτηριστικά της σημερινής Ελλάδος.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 συγκεντρώνει το 34,3% του ελληνικού πληθυσμού (πληθυσμός 1991: 3.522.769 κάτοικοι), παρ' ότι η έκτασή της (380.810 Ηα) δεν υπερβαίνει το 2,8% της συνολικής επιφάνειας της χώρας.

Η συνεχής αύξηση του πληθυσμού και η συγκέντρωση δραστηριοτήτων στην περιοχή της Αττικής έχει οδηγήσει στη συνεχή εξάπλωση του πολεοδομικού συγκροτήματος, ενσωματώνοντας σταδιακά τους νέους πυρήνες δραστηριοτήτων του περιαστικού χώρου, συμπληρώνοντας τα μεταξύ τους κενά, με συνέπεια τα εξωτερικά όρια του σημερινού αστικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας να περικλείουν έκταση πολλαπλάσια της αντίστοιχης του 1950, με μεγαλύτερη ένταση στην περιοχή των Μεσογείων, στο Θριάσιο Πεδίο και κατά μήκος των ακτών.

Η ανάπτυξη αυτή έλκεται και υποβοηθείται από την ύπαρξη ή την προοπτική μεγάλων εγκαταστάσεων υποδομής στην περιφέρεια (λιμάνια, νέο αεροδρόμιο, συγκοινωνιακοί άξονες), συγχρόνως όμως προκαλεί την ανάγκη δημιουργίας νέων υποδομών για την εξυπηρέτησή της.

Για την προστασία του περιβάλλοντος, την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και την οργάνωση των χρήσεων γης στον εξωαστικό χώρο, με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη και στο πλαίσιο της θεσμικής θωράκισης της Αττικής, εκπονούνται μελέτες και προωθούνται προς θεσμοθέτηση τα αντίστοιχα προεδρικά διατάγματα για την κατοχύρωσή τους. Οι μελέτες αυτές αφορούν κύρια σε:

- Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου.
- Ζώνες Προστασίας Ορεινών Όγκων.
- Ζώνες Προστασίας Ρεμάτων.

2.1. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ

Η Αττική είναι μια μεγάλη περιφέρεια και κατά συνέπεια αποτελείται από περιοχές με διαφορετικά χαρακτηριστικά και τουριστικά θέλγητρα. Παρακάτω αναλύονται οι ιδιαιτερότητες των περιοχών της Αττικής και κάποιες δυνατότητές τους.

2.1.1. Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ-ΠΕΙΡΑΙΑ

Το κέντρο της Αθήνας αποτελεί τον κύριο πόλο ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στη χώρα καθώς και του έως σήμερα ασκούμενου συνεδριακού τουρισμού που σε συνάρτηση με τις δραστηριότητες του πολιτιστικού τουρισμού παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης και έχουν ήδη αναληφθεί και αναλαμβάνονται κάποιες ποιοτικές παρεμβάσεις οι οποίες στοχεύουν στην βελτίωση της εικόνας της πόλης με ικανοποιητικά αποτελέσματα στα πλαίσια της Ολυμπιάδας του 2004.

Το κέντρο του Πειραιά, θεωρείται το μεγαλύτερο λιμάνι της Ελλάδας και το πρώτο στην Ανατολική Μεσόγειο, αφού είναι η έδρα των ναυτικών και εφοπλιστικών επιχειρήσεων, μέσω του οποίου γίνονται εμπορικές συναλλαγές και αποτελεί, σε συνδυασμό με το ανεπτυγμένο αεροπορικό δίκτυο, το συνδετικό κρίκο μεταξύ του εξωτερικού και της νησιωτικής Ελλάδας στον τομέα του τουρισμού. Αξίζει να τονισθεί ότι η Πόλη του Πειραιά δεν διαθέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις υποδοχής αλλά ούτε και την εικόνα που θα του άρμοζε. Ο Οργανισμός Λυμένος Πειραιώς έχει αναλάβει κάποιες πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση της εικόνας και της λειτουργίας του, όπως:

- Δημιουργία απαραίτητων υποδομών (χώροι στάθμευσης, αναπαλαιώσεις κτιρίων, επιβατικοί σταθμοί και καινούργιες προβλήτες
- Κατασκευή δυο ξενοδοχείων στην περιοχή Παλατάκι και στην Ακτή Βασιλειάδη.

Παράλληλα πρέπει να καταγράφει και η δραστηριότητα της θαλάσσιας αναψυχής που ασκείται στο παραλιακό μέτωπο από το λιμάνι της Ζέας και το Παλαιό Φάληρο, κυρίως για τους κάτοικους του Λεκανοπέδιου και λιγότερο από τους τουρίστες.

Πολιτιστικές δραστηριότητες

Τα ιστορικά Κέντρα Αθήνας και Πειραιά, καθώς και ο ενδιάμεσός τους χώρος, συνθέτουν το σημαντικότερο μνημειακό και αρχαιολογικό πλούτο της χώρας. Η ταύτιση της τουριστικής εικόνας της Ελλάδος με την Ακρόπολη, αποδεικνύει τον κυρίαρχο ρόλο του πολιτισμού για την χώρα με επίκεντρο την Αθήνα και τα μνημεία της με αποτέλεσμα την μεγαλύτερη συγκέντρωση επισκεπτών στην κεντρική περιοχή της Αθήνας λόγω μεγάλου αριθμού μνημείων και αρχαιολογικών χώρων. Στον ίδιο χώρο συνυπάρχουν μνημεία Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής περιόδου, αξιόλογα δείγματα αρχιτεκτονικής και οικοδομικής δομής νεώτερων χρόνων καθώς και ένα πλήθος μουσείων ευρύτατου φάσματος ενδιαφερόντων. Εντός της κεντρικής περιοχής της Πόλης, διεξάγονται κάποιες Εκθέσεις Τέχνης, οι οποίες αποτελούν κίνητρο προσέλκυσης ομάδων τουριστών ειδικών ενδιαφερόντων αλλά και επιμήκυνσης του χρόνου παραμονής τους στην Αθήνα. Έτσι λοιπόν συνιστάται η προβολή, η οργάνωση και ο προγραμματισμός τέτοιων εκδηλώσεων ως μέρους του τουριστικού προϊόντος της Αθήνας.

Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις

Με την δημιουργία του ΕΟΤ, καθιερώθηκε και το Φεστιβάλ Αθηνών στο θέατρο Ηρώου του Αττικού. Αργότερα άρχισαν να πραγματοποιούνται συναυλίες και παραστάσεις σύγχρονης μουσικής και χορού στο θέατρο του Λυκαβηττού. Για τον ίδιο σκοπό οργανώθηκαν από τον ΕΟΤ, Φεστιβάλ και σε άλλα αρχαία θέατρα της Χώρας όπως και άλλου είδους εκδηλώσεις στην Αθήνα (Γιορτή κρασιού, Ήχος και Φως στην Πνύκα, Θέατρο Παραδοσιακών Χορών, στο Φιλοπάππου). Με το πέρασμα του χρόνου, ο θεσμός των Φεστιβάλ αποπροσανατολίστηκε. Η δημιουργία του Μεγάλου Μουσικής και της Εθνικής Λυρικής Σκηνής έδωσε στην Αθήνα μια εξαιρετική ποιότητα υποδομής και οργάνωσης μουσικών εκδηλώσεων διεθνούς εμβέλειας. Τέλος Φεστιβάλ και συναυλίες διεθνούς κύρους προσελκύουν μια ειδική μερίδα τουριστών-επισκεπτών.

2.1.2. Η ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΙΜΟ ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗ ΒΑΡΗ

Παρά τον αστικό χαρακτήρα της η περιοχή αποτελεί σημαντικό πόλο αναψυχής των κατοίκων και των επισκεπτών που συνδυάζεται με τις μορφές του επιχειρηματικού και του συνεδριακού τουρισμού. Η ανάπτυξη αυτή οφείλεται πρωταρχικά στην

ποιότητα των ακτών της, στην γειτνίαση με το κέντρο της Πόλης αλλά και στην βελτίωση της ποιότητας του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα στην περιοχή λειτουργούν ξενοδοχειακές μονάδες 16,6% του συνολικού δυναμικού της Περιφέρειας και υπάρχουν 865 θέσεις ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής. Η πρόσφατη απομάκρυνση του αεροδρομίου του Ελληνικού, δημιουργεί προοπτικές για την περαιτέρω ανάπτυξη δραστηριοτήτων που αφορούν στον επιχειρηματικό-συνεδριακό τουρισμό, τη θαλάσσια αναψυχή και αναμφίβολα την μετά-ολυμπιακή χρήση του χώρου του αεροδρομίου και την απομάκρυνση της όχλησης που δημιουργούσε η εγκατάσταση του. Ήδη προωθούνται προτάσεις για την δημιουργία του Μητροπολιτικού Συνεδριακού και Εκθεσιακού Κέντρου, του Εθνικού Ιστιοπλοϊκού Κέντρου του Αγίου Κοσμά, του παραλιακού τραμ και υποδομών τουρισμού, αθλητισμού, πολιτισμού και αναψυχής.

2.1.3. Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ

Παρά την ανάπτυξη Επιχειρηματικού Κέντρου, χωρίς όμως ιδιαίτερη δομή και προγραμματισμό, αλλά και την εγκατάσταση του Εκθεσιακού κέντρου της HELEXPO, η περιοχή στερείται παντελώς τουριστικής δραστηριότητας και υποδομής, Κανείς όμως δεν μπορεί να αμφισβητήσει την μελλοντική ανάπτυξη του αθλητικού και του επιχειρηματικού τουρισμού. Μεγάλη ώθηση σε αυτή θα δοθεί ύστερα από την ολοκλήρωση των έργων της Αττικής οδού, του προαστιακού σιδηρόδρομου, του Ολυμπιακού δακτυλίου, επί της Κηφισίας και τελειώνοντας με την αναβάθμιση του Μητροπολιτικού σιδηρόδρομου. Προβλέπεται, επίσης η αναβάθμιση του Ο.Α.Κ.Α. και απαιτείται η δημιουργία νέων υποδομών και ξενοδοχειακών κτινών.

2.1.4. Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΑΥΡΙΟ

Στην περιοχή λειτουργούν 32 ξενοδοχειακές μονάδες δυναμικότητας 5.617 κτινών και 4 μονάδες Camping. Υπάρχουν έντονες συγκεντρώσεις παραθεριστικής κατοικίας, εξαιτίας του πλούσιου φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος με την ιδιαίτερα καλή ποιότητα θαλάσσιου περιβάλλοντος. Ως αποτέλεσμα η περιοχή να αποτελεί τόπο παραμονής ημεδαπών και αλλοδαπών επισκεπτών αλλά και προορισμό

ημερήσιων εκδρομών των τουριστών της Αθηνάς και των κατοίκων, με κύριο θέλγητρο το Ναό του Ποσειδώνα, τον αρχαιολογικό χώρο του Θορικού, το σπηλαίο Κουτούκι Παιανίας καθώς και τα Ορυκτολογικά και Μεταλλευτικά Μουσεία Λαυρίου - Θορικού. Στην μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής συντελούν η ολοκλήρωση των έργων μεταφορικής υποδομής, η χωρική σχέση με το νέο αερολιμένα Αθηνών και τις βόρειες Κυκλάδες και κυρίως την προβλεπόμενη ανάπτυξη του Λιμένα Λαυρίου και την ανάληψη επιβατικών δραστηριοτήτων 9 θέσεων και 2-3 θέσεις ελλιμενισμού μεγάλων κρουαζιερόπλοιων. Επίσης η ΣΤΑ Α.Ε. προγραμματίζει ξενοδοχεία 1.500 κλινών και σύγχρονων εγκαταστάσεων. Τέλος σε πλήρη λειτουργία είναι το Τεχνολογικό Πάρκο Λαυρίου.

Το επιθυμητό πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης για την περιοχή Ακτών Σαρωνικού, βασίζεται στην ελεγχόμενη ανάπτυξη μέσω τύπου, μορφών, μεγεθών και ποιοτικής στάθμης, όλων των τουριστικών εγκαταστάσεων, δραστηριοτήτων και εξυπηρετήσεων που δημιουργούνται στην περιοχή.

Πέρα από την υψηλή κατηγορία και ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών από τις υφισταμένες ξενοδοχειακές μονάδες, είναι επιθυμητή η αναβάθμισή τους αλλά κυρίως η δημιουργία ειδικής τουριστικής υποδομής στην περιοχή, η οποία απουσιάζει παντελώς, για τον εμπλουτισμό και την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. Παράλληλα θεωρείται σκόπιμη η ελεγχόμενη ανάπτυξη και ρύθμιση των οικιστικών και άλλων δραστηριοτήτων στην περιοχή με προτεραιότητα στην προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της.

2.1.5. Η ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΥΒΟΪΚΟΥ ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

Η χρήση που κυριαρχεί είναι η παραθεριστική κατοικία, η οποία εμφανίζει τάσεις μετατροπής της σε μόνιμη, τάση που ενισχύει η προβλεπόμενη ανάπτυξη των οδικών υποδομών, λόγω μείωσης της χρονοαπόστασης για την προσπέλαση στον αστικό ιστό. Διατίθενται συνολικά 2.235 κλίνες, καθώς και οργανωμένες εξυπηρετήσεις λουόμενων, σχολές θαλάσσιων σπορ, εξυπηρετήσεις ελλιμενισμού και φύλαξης μικρών σκαφών αναψυχής που απευθύνονται σε ημερήσιους επισκέπτες και επιπλέον αποτελεί τόπο ημερήσιων εκδρομών. Επίσης, έντονης σημασίας είναι το λιμάνι της Ραφήνας που προβλέπεται να αναδιοργανωθεί σε συλλειτουργία με το λιμάνι του Πειραιά και του Λαυρίου.

Ενότητες νησιωτικού τμήματος περιφέρειας Αττικής

Στην νησιωτική περιοχή της Αττικής, που πλην της νήσου Σαλαμίνας, αποτελείται από τα νησιά Αίγινα, Αγκίστρι, Πόρο και απέναντι ακτή Τροιζηνίας, Ύδρα, Σπέτσες, Κύθηρα και Αντικύθηρα λειτουργούν 205 ξενοδοχειακές μονάδες με 8.861 κλίνες συνολικά, που καλύπτουν ποσοστό 14,9% της συνολικής δυναμικότητας των κλινών της Περιφέρειας.

2.1.6. Η ΑΙΓΙΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΚΙΣΤΡΙ

Η τουριστική ελκυστικότητα της περιοχής οφείλεται κυρίως στη γραφικότητα των νησιών, του φυσικού περιβάλλοντος και του παραδοσιακού χαρακτήρα της Αίγινας, στο ναό της Αφαίας και στην μικρότερη απόσταση και καλή προσπελασιμότητα από Αθηνά-Πειραιά. Απευθύνεται σε τουρίστες γενικών ενδιαφερόντων, ημεδαπούς και αλλοδαπούς. Εξάιρεση αποτελούν οι επισκέπτες της Μόνης Αγ. Νεκτάριου, που θεωρείται σημαντικός πόλος προσκυνητικού τουρισμού. Η ελκυστικότητα των μικρότερων νησιών Αγκίστρι και Μονή οφείλεται στην μικρή κλίμακα, το περιβάλλον και τις ακτές για κολύμβηση, πόρο που η Αίγινα δεν διαθέτει παρά μόνο σημειακά. Οι δυνατότητες ελλιμενισμού τουριστικών σκαφών στο λιμάνι και την μαρίνα της Αίγινας σε συνδυασμό με την μικρή απόσταση από τις μαρίνες των Ακτών της Αττικής και τις δυνατότητες ανεφοδιασμού, αποτελούν έναν ακόμη λόγο έλξης μιας σημαντικής πελατείας ιστιοπλόων. Συνεπώς η Αίγινα θεωρείται προορισμός για ημερήσιες ή μεγαλύτερης διάρκειας κρουαζιέρες.

Γενικά οι μονάδες είναι μικρές, κάτω των 50 κλινών με εξαίρεση 3 μονάδες 100-200 κλινών. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις χαμηλές κατηγορίες και την έλλειψη παραδοσιακών ξενώνων αναδεικνύει την χαμηλή ποιοτική στάθμη του τουριστικού προϊόντος. Η δυσμενής εικόνα επιτείνεται από την κακή αισθητική ποιότητα του χτισμένου περιβάλλοντος και των προσφερομένων υπηρεσιών στις περιοχές τουριστικών συγκεντρώσεων. Η σχετική προστασία του δομημένου περιβάλλοντος της Πόλης της Αίγινας οφείλεται στον χαρακτηρισμό της σε παραδοσιακό οικισμό.

Υπάρχουν σχολές και πίστες θαλάσσιων αθλημάτων στις τουριστικές περιοχές αλλά και δυνατότητες για τη διοργάνωση μικρών συνεδρίων σε αίθουσες της Πόλης και σε αίθουσες πολλαπλών χρήσεων μεγάλου ξενοδοχείου στην Αγία Μαρίνα.

Κλείνοντας η ξενοδοχειακή υποδομή των 2 νησιών διαμορφώνεται ως εξής:

- Η Αίγινα διαθέτει 84 μονάδες (Β',Γ',Δ',Ε' κατηγορίας)
- Το Αγκίστρι διαθέτει 22 μονάδες (Γ',Δ',Ε' κατηγορίας).

2.1.7. Ο ΠΟΡΟΣ, Η ΥΔΡΑ, ΟΙ ΣΠΕΤΣΕΣ, ΤΑ ΜΕΘΑΝΑ ΚΑΙ Η ΤΡΟΙΖΗΝΙΑ.

Η πολύ μεγάλη ελκυστικότητα των νησιών οφείλεται στη γραφικότητα, την αισθητική του φυσικού περιβάλλοντος και την υψηλή παροχή υπηρεσιών σε μικρή σχετικά απόσταση από την Αθήνα. Για τους Έλληνες η ιστορική σημασία και η ναυτική παράδοση των νησιών αποτελεί έναν ακόμη λόγο επισκεψής. Βασικό χαρακτηριστικό των νησιών είναι η αρχιτεκτονική και πολεοδομική τους φυσιογνωμία καθώς και ο τοπικός τρόπος ζωής.

Κύριοι πόλοι έλξης θεωρούνται τα νεοκλασικά σπίτια και αρχοντικά, τα ιστορικά (αρχαιολογικά και βυζαντινά) και λαογραφικά μουσεία και μνημεία αλλά και το παραδοσιακό καρνάγιο ξύλινων σκαφών (όσον αφορά τις Σπέτσες). Ειδικότερα για την Ύδρα και τις Σπέτσες η ολική και μερική απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων αντίστοιχα και οι μεταφορές με ζώα ελκύουν μεγάλη μάζα τουριστών, ιδίως υψηλής εισοδηματικής στάθμης αν ληφθεί υπόψη το γεγονός της διαμόρφωσης της «τουριστικής φήμης» των νησιών, λόγω της ποιότητας της τουριστικής προσφοράς.

Αξίζει να αναφερθεί το Υδροθεραπευτήριο Μεθάνων, κτήμα της ΕΤΑ Α.Ε. πρόκειται για παλιό παραδοσιακό κτίριο με συμμετρική γραμμική διάταξη πτερύγων, με 50 περίπου ατομικά λουτρα. Η ιαματική πηγή έχει χαρακτηριστεί «τουριστικής σημασίας». Είναι θερμή θειούχος πηγή με θεραπευτικές ενδείξεις σε ρευματοπάθειες, αρθροπάθειες, δερματοπάθειες, γυναικολογικές παθήσεις περιφερειακών νεύρων.

Η Ύδρα, οι Σπέτσες και ο Πόρος αποτελούν τόπο ημερήσιων εκδρομών, παραθερισμού, σύντομων διακοπών και προορισμό θαλάσσιου τουρισμού ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας. Η τουριστική κίνηση έχει θετικές προοπτικές εξέλιξης, με μεγαλύτερο ποσοστό των αλλοδαπών στις διανυκτερεύσεις. Πληρότητα και μέση διάρκεια παραμονής άνω του μέσου όρου της χώρας. Η τουριστική υποδομή της περιοχής χαρακτηρίζεται ως εξής:

- Ο Πόρος διαθέτει 18 ξενοδοχειακές μονάδες (B',Γ',E' κατηγορίας) και έχει δυο παραδοσιακούς ξενώνες. Επίσης υπάρχει και αίθουσα συνεδρίων πολλαπλών χρήσεων σε 1 ξενοδοχειακή μονάδα.
- Τα Μέθανα έχουν 8 μονάδες (B',Γ',E' κατηγορίας).
- Η Ύδρα διαθέτει 20 μονάδες (A',B',Γ',Δ') και 1 αίθουσα συνεδρίων πολλαπλών χρήσεων.
- Οι Σπέτσες διαθέτουν 21 μονάδες (A',B',Γ',Δ',E' κατηγορίας) και 3 αίθουσες πολλαπλών χρήσεων.

2.1.8. ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ

Τα σημαντικότερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα Κύθηρα είναι οι παραδοσιακοί οικισμοί, τα Κάστρα, τα Αρχαιολογικά και Βυζαντινά μνημεία από πλευράς δομημένου περιβάλλοντος, η μορφολογία του εδάφους, το τόπιο και οι παράλιες από πλευράς φυσικού περιβάλλοντος. Γενικά τα Κύθηρα χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, σε θαλάσσια, δασικά και μη δασικά οικοσυστήματα και σε αγροοικοσυστήματα και περιλαμβάνονται στον Εθνικό Κατάλογο του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000. Στο ίδιο Δίκτυο ανήκει επίσης ολόκληρο το νησί των Αντικυθήρων. Οι κύριοι τύποι οικοσυστημάτων στην περιοχή είναι θαλάσσια οικοσυστήματα, μη δασικά χερσαία οικοσυστήματα, υγρότοπικά οικοσυστήματα και αγροοικοσυστήματα.

Λόγω της δύσκολης προσπέλασης και μεγάλης χρονοαπόστασης δεν έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα η παραθεριστική κατοικία. Αυτό έχει αντίκτυπο και στις τουριστικές εγκαταστάσεις, στα Κύθηρα λειτουργούν 28 ξενοδοχειακές μονάδες, 2 από αυτές είναι A' και 11 είναι B' κατηγορίας και λειτουργούν 5 παραδοσιακοί ξενώνες. Όλες οι ξενοδοχειακές μονάδες είναι μικρές, κάτω των 50 κλινών. Τα Αντικύθηρα δεν διαθέτουν ξενοδοχειακά καταλύματα. Η ειδική τουριστική υποδομή περιορίζεται στη δυνατότητα αγκυροβολίου και ανεφοδιασμού τουριστικών σκαφών στο λιμάνι των Κυθήρων.

Πρόκειται για τις κατ' εξοχήν νησιωτικές περιοχές, με ιδιαίτερα καλές συνθήκες φυσικού περιβάλλοντος, που οπωσδήποτε δεν απειλούνται από τον μαζικό τουρισμό. Το είδος της τουριστικής ανάπτυξης δεν προβλέπεται να μεταβληθεί σημαντικά, σε σχέση με την σημερινή κατάσταση, οπωσδήποτε όμως πρέπει να ενισχυθεί με την δημιουργία ποιοτικών υποδομών, που τα συγκεκριμένα αυτά νησιά στερούνται.

2.2. ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η περιοχή της Αττικής έχει κάποιες ιδιαιτερότητες όσον αφορά τη γενικότερη υποδομή και το περιβάλλον της και αντιμετωπίζει προβλήματα σ' αυτούς τους τομείς, τα οποία έχουν αντίκτυπο και στον τουρισμό. Ακόμα και χωρίς την τουριστική κίνηση η Αττική συγκεντρώνει έναν πολύ μεγάλο αριθμό κατοίκων ενώ δεν είναι σε θέση να καλύψει κάποιες ανάγκες τους. Τα κυριότερα από αυτά τα προβλήματα είναι τα ακόλουθα:

- Νέφος, κυκλοφοριακό χάος, θόρυβος
- Έλλειψη πράσινου και ελεύθερων χώρων, έλλειψη κοινωνικών εξυπηρετήσεων, ανεπαρκείς υποδομές, αισθητική υποβάθμιση, οικιστική τριτοκοσμική αναρχία με εκτεταμένη αυθαιρεσία.
- Περιοχές με βιομηχανική νέφωση, συνοικίες γκέτο, διαχωριστικές γραμμές υποβάθμισης και αποκλεισμού ολόκληρων περιοχών με τους πληθυσμούς τους.
- Ανεργία, αποξένωση, περιθωριοποίηση κοινωνικών ομάδων, εγκληματικότητα, ναρκωτικά.
- Η αιχμαλωσία της Αττικής από το Ι.Χ.

Οι συνέπειες των προβλημάτων αυτών είναι εξίσου σημαντικές και συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Σπατάλη των φυσικών πόρων και καταστροφή των ζωτικών οικοσυστημάτων της Αττικής.
- Αλλοίωση και καταστροφή του Φυσικού Τοπίου.
- Ανεπανόρθωτη φθορά των Μοναδικών Μνημείων της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς.

Η περιφέρεια της Αττικής με έκταση μόλις το 3,2% της χώρας έχει συγκεντρώσει 3,5 εκατ. ανθρώπους, δηλαδή το 35% - 40% του πληθυσμού.

2.2.1. ΤΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

2.2.1.1. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΕΡΓΑ

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζονται στην Αττική είναι το κακό οδικό δίκτυο που έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα. Σε πυκνοκατοικημένες περιοχές υπάρχουν στενοί δρόμοι που δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες μετακίνησης, ενώ παράλληλα και η ποιότητα του οδοστρώματος δεν επιτρέπει την αξιοποίηση των δυνατοτήτων, έστω και περιορισμένων, που αυτοί προσφέρουν. Ένα πολύ χαρακτηριστικό επακόλουθο αυτού του φαινομένου είναι η έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση που προκαλείται σε καθημερινή σχεδόν βάση σε κομβικά σημεία εντός και εκτός της Αθήνας, με σοβαρές συνέπειες και στο περιβάλλον, αφού επιδεινώνεται η ατμοσφαιρική μόλυνση και αυξάνεται ο βαθμός της ηχορύπανσης. Κάτι που δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο την παρούσα κατάσταση με την κυκλοφορία των οχημάτων είναι τα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη, τα οποία αν και πρόκειται να βοηθήσουν στην επίλυση κάποιων κυκλοφοριακών προβλημάτων, επί του παρόντος δημιουργούν μία πρόσθετη επιβάρυνση, αφού καθυστερούν υπερβολικά στην ολοκλήρωσή τους.

Η Αττική Οδός

Ένα από τα βασικότερα έργα που έχουν ήδη ολοκληρωθεί είναι η Αττική Οδός, που αποτελεί ένα μεγάλης σημασίας έργο, έχοντας διευκολύνει πολύ τις μετακινήσεις

εκμηδενίζοντας σχεδόν κάποιες αποστάσεις από τη μία άκρη της Αττικής στην άλλη, ενώ αποτελεί το βασικό έργο για την πρόσβαση σε διάφορα σημεία της περιφέρειας, με μοναδικό μειονέκτημα το μεγάλο αντίτιμο για την είσοδο σ' αυτήν. Εκτός από αυτά, όμως, η Αττική Οδός είναι το πλέον βασικό από τα Οδικά Έργα για την Υποστήριξη των

Ολυμπιακών Αγώνων, καθώς μεταξύ άλλων, συνδέει το Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών με το Μαρούσι, όπου είναι ο βασικός πόλος των Αγωνισμάτων. Πιο συγκεκριμένα, η Αττική Οδός:

- διαμορφώνει τον εσωτερικό Δακτύλιο των Αθηνών και ολοκληρώνει ένα πλήρες δίκτυο γρήγορης και ασφαλούς κυκλοφορίας σε ολόκληρη την Αττική

- μειώνει δραστικά την κυκλοφοριακή κίνηση μέσα στην πόλη και τους χρόνους μετακίνησης
- ενώνει την εθνική οδό από Πάτρα με την εθνική οδό προς Θεσσαλονίκη, παρακάμπτοντας την Αθήνα και μειώνει την κυκλοφορία των οχημάτων που περνάνε μέσα από πυκνοκατοικημένες περιοχές
- εξυπηρετεί την κίνηση προς και από το νέο Διεθνές Αεροδρόμιο των Σπάτων
- συμβάλλει ουσιαστικά σε ένα ολοκληρωμένο Χωροταξικό και Πολεοδομικό σχεδιασμό της Αττικής
- δημιουργεί ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ισόρροπη ανάπτυξη της Αττικής, με αιχμή την ευρύτερη περιοχή του Θριάσιου Πεδίου και των Μεσογείων.

Γενικότερος σκοπός της Αττικής Οδού είναι η συνολική αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Αττικής και στο πλαίσιο αυτό δεν θα μπορούσε να παραβλεφθεί ο σεβασμός του περιβάλλοντος. Παράλληλα με την κατασκευή του έργου έχουν πραγματοποιηθεί πολλές και ποικίλες εργασίες που στοχεύουν στην προστασία και αξιοποίηση του περιβάλλοντος χώρου. Συγκεκριμένα, ακόμα και τώρα αναπλάθονται με τους πλέον σύγχρονους τρόπους ανενεργά λατομεία και ορεινοί όγκοι ενώ με συνεχείς δενδροφυτεύσεις και αναδασώσεις αποκαθίσταται το φυσικό ανάγλυφο (π.χ Πεντέλη, Γλυκά Νερά).

Τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

Στην άμβλυνση του προβλήματος των μετακινήσεων, αλλά και της περιβαλλοντικής μόλυνσης και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, που αντιμετωπίζει σε εντονότατο βαθμό η Αττική, έχει συμβάλει αρκετά και η προσπάθεια βελτίωσης των μέσων μαζικής μεταφοράς. Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά έργα και ρυθμίσεις στον τομέα αυτό. Όσον αφορά τα λεωφορεία και τα τρόλεϊ, η αντικατάσταση των παλιών οχημάτων με νέα, πιο εξελιγμένα, ακόμα και μερικά κινούμενα με οικολογικά φιλικές μορφές ενέργειας (πχ. φυσικό αέριο), η δημιουργία λωρίδων κίνησης για αποκλειστική κίνηση των μέσων αυτών και η προσθήκη νέων δρομολογίων έχουν αποφέρει μέχρι τώρα θετικά αποτελέσματα. Ταυτόχρονα, η ανακατασκευή των σταθμών του δικτύου του ηλεκτρικού σιδηρόδρομου και η εξυπηρέτηση περισσότερων επιβατών με την πραγματοποίηση συχνότερων δρομολογίων δίνουν ένα επιπλέον κίνητρο για τη χρησιμοποίησή τους.

Επίσης, η αποπεράτωση βασικού τμήματος του Αττικού Μετρό, που συμπληρώνει την ήδη υπάρχουσα γραμμή του ΗΣΑΠ ήταν κάτι παραπάνω από αναγκαίο να γίνει. Η νέα γραμμή του υπογείου Μετρό είναι ένα από τα μεγαλύτερα και πιο σύνθετα συγκοινωνιακά έργα που διεξάγονται στην Ευρώπη αυτή τη στιγμή. Ήδη έχουν τεθεί σε λειτουργία σημαντικά τμήματα από τις νέες γραμμές του ΜΕΤΡΟ.

Παράλληλα, η δυνατότητα στάθμευσης των ιδιωτικών οχημάτων που προγραμματίζεται και ήδη έχει αρχίσει να πραγματοποιείται σε χώρους κοντά σε πολλούς σταθμούς του μετρό, διευκολύνοντας έτσι τη μετεπιβίβαση, έχει ενθαρρύνει σημαντικά τη χρήση του δικτύου.

Επίσης, μεγάλης σημασίας έχει και η κατασκευή του τραμ στην Αθήνα, που περιλαμβάνει την κατασκευή δύο γραμμών σύγχρονου τροchioδρόμου που συνδέουν το κέντρο με τις περιοχές του Νέου Φαλήρου και της Γλυφάδας. Το συνολικό μήκος της γραμμής θα είναι περίπου 24 χιλιόμετρα. Σκοπός του έργου είναι να αποτελέσει, μαζί με το μετρό και τον προαστιακό σιδηρόδρομο, τη ραχοκοκαλιά του συστήματος των συνδυασμένων αστικών μεταφορών στην πρωτεύουσα.

2.2.1.2. ΝΕΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ένα ιδιαίτερης σημασίας κεφάλαιο στον τομέα των έργων στην Αττική αποτελεί φυσικά και η ολοκλήρωση του αεροδρομίου των Σπάτων. Το Νέο Διεθνές

Αεροδρόμιο ως παραγωγική δραστηριότητα, έχει τεράστιες και κρίσιμες, θετικές και πολλαπλασιαστικές επιδράσεις για την Αττική. Το επιβατικό κοινό ανέδειξε το Διεθνές Αερολιμένα Αθηνών κορυφαίο αεροδρόμιο στον κόσμο στην

κατηγορία του, σύμφωνα με τα ετήσια αποτελέσματα της ανεξάρτητης έρευνας «Global Airport Monitor» του Διεθνούς Οργανισμού Αερομεταφορών (IATA) για το 2002. Βάσιμες ελπίδες για την τουριστική αναγέννηση της περιοχής στηρίζονται στην λειτουργία του νέου αεροδρομίου, το οποίο επίσης φιλοδοξεί να αναδειχθεί σε κόμβο για να εξυπηρετήσει την κίνηση προς και διαμέσου της νοτιοανατολικής Ευρώπης και ανατολικής Μεσογείου. Για να γίνει αυτό, πρέπει να είναι τόσο σε επίπεδο υπηρεσιών όσο και τιμολογιακά, ανταγωνιστικό προς τα υπόλοιπα αεροδρόμια της περιοχής.

Παρόλο που σε επίπεδο υπηρεσιών, εξοπλισμού και εγκαταστάσεων το αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος συγκαταλέγεται ανάμεσα στα πιο σημαντικά και μοντέρνα της Ευρώπης, παρουσιάζει, όμως και ορισμένα σοβαρά προβλήματα. Η κατάσταση που διαμορφώνεται από πλευράς χρεώσεων χαρακτηρίζεται ως μη ανταγωνιστική, τόσο για τον αερολιμένα όσο και για τις εταιρείες που τον χρησιμοποιούν, ιδιαίτερα για αυτές που θα έχουν τη βάση τους εκεί. Αυτό το γεγονός, παρά την αρχική θετική τάση που είχε σημειωθεί, και ιδιαίτερα μετά τις εξελίξεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου είχε αρνητικές επιπτώσεις, όπως η αποχώρηση σημαντικών αεροπορικών εταιριών από το αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος (Virgin Atlantic, Gulf Air και Ethiopian Airlines), με χρεωκοπίες (Akon Airlines) και με μειωμένες δραστηριότητες (η Aegean περιόρισε τις πτήσεις Αθήνας - Λονδίνου, οι Ουγγρικές Αερογραμμές Malev μείωσαν τις προγραμματισμένες πτήσεις τους και τις εκτελούν με μικρότερα αεροσκάφη). Επιπλέον η Ολυμπιακή στα πλαίσια των ύστατων προσπαθειών για την επιβίωσή της έχει κάνει δραστικές περικοπές στα δρομολόγιά της. Είναι άλλωστε γεγονός ότι καμία "ισχυρή αεροπορική εταιρία" δεν έχει ως βάση της τον Ελ. Βενιζέλο, ενώ αντίθετα οι ανταγωνιστικοί αερολιμένες Ρώμης, Βιέννης, Κωνσταντινούπολης και Μιλάνου διαθέτουν αρκετά ισχυρούς τοπικούς μεταφορείς με εκτενείς ανταποκρίσεις και διασυνδέσεις.

2.2.1.3. ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η πιο ζωντανή μαρτυρία της διαχρονικής συνέχειας της Αθήνας και κορυφαίο στοιχείο της πολιτιστικής της κληρονομιάς, είναι αναμφίβολα τα μνημεία της και οι αρχαιολογικοί της χώροι.

Σήμερα οι αρχαιολογικοί χώροι της Αθήνας είναι διάσπαρτοι μέσα στον αστικό ιστό, κατακερματισμένοι, ασύνδετοι μεταξύ τους, ανένταχτοι στην καθημερινή ζωή και υφίστανται άμεσα την περιβαλλοντική ρύπανση μιας σύγχρονης μεγαλούπολης. Μιας μεγαλούπολης, που αποτελεί και την αιχμή του περιβαλλοντικού προβλήματος ολόκληρης της χώρας.

Οι προσπάθειες για την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας ανάγονται στις πρώτες δεκαετίες του αιώνα. Από τότε έχουν υπάρξει διάφορες προτάσεις και

μελέτες. Όλες, πάντως, είχαν παραμείνει σε ένα γενικό επίπεδο επεξεργασίας και δεν έφθασαν σε επιχειρησιακό επίπεδο, ούτε εφαρμόστηκαν. Η πρώτη επίσημη ένταξη από την Πολιτεία της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων σε ένα θεσμοθετημένο προγραμματικό πλαίσιο, έγινε με την ψήφιση του Νόμου 1515 του 1985, που αφορά το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας.

Το πρόγραμμα ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, στοχεύει στην αποκατάσταση της ιστορικής συνέχειας της πόλης και στην δημιουργία πόλων έλξης για τους Αθηναίους, με την ταυτόχρονη εξασφάλιση μιας καλύτερης ποιότητας ζωής σε ένα αναβαθμισμένο περιβαλλοντικά, λειτουργικά και πολιτιστικά χώρο.

Με τον όρο «ενοποίηση» νοείται η δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου το οποίο θα έχει ως βασικά στοιχεία τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, θα περιλαμβάνει όμως παράλληλα και χώρους πρασίνου, ελεύθερους και κοινόχρηστους χώρους, χώρους πολιτιστικών δραστηριοτήτων και αναψυχής, καθώς και κοινωφελείς εγκαταστάσεις. Ταυτόχρονα, το δίκτυο αυτό θα είναι σε στενή σχέση με το δίκτυο κεντρικών λειτουργιών της πόλης, ώστε οι διελεύσεις μέσα από τη ζώνη των ενοποιημένων χώρων να προκύπτουν όχι μόνο από συνειδητή επιλογή αλλά και ως αυτόματη συνέπεια της γενικότερης χρήσης και διακίνησης στον αστικό χώρο.

2.2.1.4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΑΚΤΩΝ

Το ΥΠΕΧΩΔΕ εφαρμόζει ένα σημαντικό πρόγραμμα για την προστασία, την ανάπλαση και τον καθαρισμό των Ακτών με τη συνεργασία των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις περισσότερες τουριστικές περιοχές, ιδιαίτερα εκείνες που δέχονται και τη μεγαλύτερη πίεση.

Οι βασικοί στόχοι των παρεμβάσεων και των έργων για την προστασία και την ανάπλαση είναι:

- Βελτίωση και επαναφορά της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος σε περιοχές υποβαθμισμένες από την άναρχη δόμηση και εκμετάλλευση.
- Εξασφάλιση του δικαιώματος κοινής χρήσης των παραλιών για αναψυχή σε όλους τους κατοίκους, με την δημιουργία δυνατότητας προσπέλασης σ' αυτές,

όπου η φυσική κατάσταση ή η ανθρώπινη επέμβαση τις έχει κάνει απρόσιτες στο κοινό.

- Οργάνωση των περιοχών σε σύστημα πόλων αναψυχής και ψυχαγωγίας, Πολιτισμού και Αθλητισμού που προέρχονται από την εξυγίανση και ανάπλαση των ήδη υπαρχόντων πόλων και πολεοδομικών ενοτήτων, που καταλήγουν στις Ακτές.
- Φραγμός στην αυθαίρετη επέκταση των ιδιοκτησιών εις βάρος του αιγιαλού με τις πολλαπλές καταπατήσεις της παραλίας με φυσικά εμπόδια και διαμορφώσεις π.χ. με την δημιουργία πεζοδρόμων-ποδηλατοδρόμων στα όρια των ιδιοκτησιών.

Το σχέδιο των παρεμβάσεων και αναπλάσεων αποσκοπεί στη διαμόρφωση όσο το δυνατόν περισσότερων χώρων στις ακτές για χρήση αναψυχής των κατοίκων.

Για το σκοπό αυτό γίνεται κυρίως εκμετάλλευση εκτάσεων που είναι ελεύθερες από κατασκευές και κτίσματα και σε μεγάλο ποσοστό είναι δημόσιες, κοινόχρηστες. Επίσης κρίθηκε σκόπιμο οι αναπλάσεις στις ακτές να αντιμετωπιστούν με τέτοιο τρόπο ώστε μέρος των προτεινόμενων οργανωμένων χώρων και εγκαταστάσεων, να έχει την δυνατότητα να λειτουργεί όλες τις εποχές. Έτσι καλύπτονται όχι μόνο οι ανάγκες των εποχιακών επισκεπτών των ακτών το καλοκαίρι αλλά και η συνεχής λειτουργία τους όλες τις εποχές.

2.3. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η ευρύτερη περιοχή της Αττικής δεν ήταν δομημένη για να δεχθεί τόσο μεγάλο πληθυσμό και κατά συνέπεια ούτε η γενικότερη, αλλά ούτε και η τουριστική της υποδομή είναι επαρκής για την κάλυψη των αναγκών. Παρ' όλ' αυτά, η ανάληψη της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων ήταν η αφορμή για τη βελτίωση και τη συμπλήρωση της υπάρχουσας τουριστικής υποδομής.

2.3.1 .ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Οι κυριότεροι οργανωμένοι εκθεσιακοί χώροι της Αττικής είναι :

- Το Εκθεσιακό Κέντρο της HELEXPO στην Λεωφόρου Κηφισίας στο ύψος του Αμαρουσίου, χωρητικότητας 5000 ατόμων
- Το Στάδιο Ειρήνης και Φίλιας
- Ο Εκθεσιακός Χώρος του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς, καθώς και οι Εκθεσιακοί Χώροι ΜΕΚ και ΕΚΕΠ

Έως το 2004, στα πλαίσια των Ολυμπιακών Αγώνων, προβλέπεται η δημιουργία νέου Μητροπολιτικού Συνεδριακού Κέντρου Αθήνας, στο χώρο του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού και σε έκταση 170.000 τ.μ., αξιοποιώντας τον χώρο του πρώην αεροδρομίου σε βιώσιμο Συγκρότημα Συνεδριακού Κέντρου, για την διαμόρφωση 4 κτιρίων, στα οποία θα περιλαμβάνονται και άλλες συναφείς δραστηριότητες όπως εκθεσιακές, εμπορικά καταστήματα και εστιατόρια. Πρόκειται για ένα αυτόνομο και πολυδιάστατο συνεδριακό κέντρο μεγάλων διοργανώσεων όπου θα είναι δυνατή η στέγαση εκθέσεων, η παρουσίαση προϊόντων, οι εκδηλώσεις εταιρειών ή η εκπαίδευση στελεχών. Είναι βέβαιο ότι το Συνεδριακό Κέντρο Αθηνών θα συμβάλλει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση των πάγιων τουριστικών προβλημάτων της Αττικής. Παρά την προσδοκώμενη ωφέλεια από τον εισερχόμενο τουρισμό, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το ενδεχόμενο περιβαλλοντικής επιβάρυνσης της ευρύτερης περιοχής, λόγω της συγκέντρωσης πρόσθετων τουριστικών εξυπηρετήσεων κυρίως κατά μήκος της ακτής Απόλλωνος

Παράλληλα, προωθείται η δημιουργία Γραφείου Συνεδριακού Τουρισμού με τη συμμετοχή του ΕΟΤ και άλλων εκπρόσωπων, σχετικών με τα συνέδρια, όπως διοργανωτές και ταξιδιωτικά γραφεία. Τέλος το σύνολο των διατιθέμενων συνεδριακών χώρων στην Αττική περιλαμβάνει άλλους μικρότερους χώρους και αίθουσες ξενοδοχείων.

2.3.2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Αναφορικά με την Αθήνα παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των κλινών, στο σύνολό της είναι ξενοδοχειακού τύπου (93,3% το 1983 και 98,7% το 1997). Πρέπει να σημειώσουμε μια αλλαγή της δομής, καθώς παρατηρήθηκε κατακόρυφη μείωση των κλινών άλλου τύπου από 6,7% το 1983 σε 1,3% το 1997. Ο μέσος ρυθμός αύξησης

των ξενοδοχειακών κλινών όλων των κατηγοριών στην Αθήνα κατά την περίοδο 1983-97, είναι σχεδόν σταθερός, ενώ ο μέσος ρυθμός μεταβολής των κλινών κατηγορίας ΑΑ είναι -1,3%, με αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού των κλινών τύπου ΑΑ στο σύνολο των ξενοδοχειακών κλινών από 23,5% το 1983 σε 19,5% το 1998. Ο βασικότερος όγκος του συνόλου των ξενοδοχειακών κλινών απαρτίζεται επίσης από κλίνες κατηγορίας Α (11,9% το 1998), Β (24,1% το 1998) και Γ (31,1% το 1998).

Ξενοδοχειακές Κλίνες σε λειτουργία

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ξενοδοχειακού επιμελητηρίου Ελλάδος το δυναμικό της Αττικής σε ξενοδοχειακές κλίνες εν λειτουργία το 2002 είναι 60.675 κλίνες σε 692 μονάδες με 32.467 δωμάτια. Οι τόποι που παρουσιάζουν συγκεντρώσεις ξενοδοχειακών κλινών σύμφωνα με την προτεινόμενη για την Αττική διαβάθμιση είναι :

- Αθήνα 29.421 κλίνες
- Άνω των 2.000 κλινών Πειραιάς, Γλυφάδα, Αγία Μαρίνα –Αίγινας
- Μεταξύ 1.000-2.000 Βουλιαγμένη, Ανάβυσσος, Πόρος, Σπέτσες
- Μεταξύ 500-1.000 Άλμος, Καλαμάκι, Καβούρι, Κηφισιά, Φάληρο, Αγιοι Απόστολοι, Βραυρώνα, Λαγονήσι, Νέα Μάκρη, Σούνιο, Κινέττα, Σπάτα (αεροδρόμιο), Αγκίστρι, Αίγινα χώρα και Ύδρα
- Μεταξύ 200-500 Βάρκιζα, Βούλα, Μοσχάτο, Νέα Κηφισιά, Μάτι, Ραφήνα, Ωρωπός, Σκαραμαγκάς, Βίλια, Πάρνηθα, Πέρδικα-Αίγινας, Γαλατάς, Μέθανα, Αγία Πελαγία – Κυθήρων
- Κάτω των 200 κλινών όλοι οι υπόλοιποι τόποι

Αριθμός κλινών-καταλύματα:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ						ΓΕΝΙΚΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ
	A	B	Γ	Δ	E	L	
ΜΟΝΑΔΕΣ	64	125	314	104	66	19	692
ΔΩΜΑΤΙΑ	6.831	7.073	10.269	2.123	1.092	5.079	32.467
ΚΛΙΝΕΣ	12.703	13.198	19.071	4.032	2.196	9.475	60.675

Τα Camping της Αττικής

Οι 10 μονάδες camping που λειτουργούν στη Αττική βρίσκονται στις εξής περιοχές :

- Αδάμες, Αλεποχώρι, Βάρκιζα, Νέα Κηφισιά, παραλία Μαραθώνα, Περιστέρι, Ραφήνα, Σούνιο, Μαραθώνας-Αίγινας.

Νέες Ξενοδοχειακές Κλίνες βάσει εγκρίσεως ΕΟΤ

Από τον ΕΟΤ έχουν δοθεί το 2001 εγκρίσεις

- για την κατασκευή 18 νέων ξενοδοχείων ΑΑ και Α κατηγορίας στην περιοχή της Αττικής
- για επεκτάσεις 5 ξενοδοχειακών μονάδων
- για επαναλειτουργία 4 ξενοδοχειακών μονάδων.

Πίνακας

Ξενοδοχειακή Υποδομή του Νομού Αττικής, 1981-1997

(Μονάδες, Δωμάτια, Κλίνες)

Έτος	Σύνολο Μον.	Ξεν. Μον.	%Ξεν. Μον.	Σύνολο Δωμ.	Ξεν. Δωμ.	%Ξεν. Δωμ.	Σύνολο Κλινών	Ξεν. Κλιν	%Ξεν Κλιν
1981	578	486	84	30.311	27.935	92	56.387	51.874	92
1982	586	487	83	31.201	28.848	92	58.103	53.624	92
1983	608	494	81	32.061	29.465	92	59.791	54.744	92
1984	617	505	82	32.352	29.668	92	60.260	55.115	91
1985	608	504	83	32.232	29.623	91	59.787	54.835	92
1986	836	687	82	37.165	33.818	91	69.162	62.790	91
1987	848	691	81	38.212	34.835	91	71.312	64.860	91
1988	860	687	81	38.290	34.913	91	71.317	64.913	91
1989	858	691	80	38.750	35.135	91	73.168	66.396	91
1990	850	691	81	38.749	35.281	91	72.181	65.624	91
1991	841	682	80	38.333	35.005	91	71.412	65.124	91
1992	842	664	79	38.004	32.640	86	70.845	60.635	86
1993	844	676	80	38.029	32.856	86	70.880	61.068	86
1994	842	744	88	38.287	34.219	86	71.370	63.588	89
1995	846	748	89	38.370	35.384	92	71.522	65.824	92
1996	836	747	88	38.496	35.403	92	71.776	65.869	92
1997	745	745	89	37.729	35.372	94	70.383	65.885	94

Πίνακας

Μονάδες Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων Αττικής, 1981-1997

Έτος	Ξεν. Μονάδες	Ξεν. Πολυτ. %	Α' Κατηγ. %	Β' Κατηγ. %	Γ' Κατηγ. %	Δ' Κατηγ. %	Ε' Κατηγ. %
1981	486	4	7	20	42	20	6
1982	487	4	7	20	43	20	6
1983	494	5	7	20	42	20	6
1984	505	5	7	20	43	20	6
1985	504	5	7	20	43	19	6
1986	687	3	6	18	43	21	10
1987	691	3	6	18	42	21	10
1988	687	3	6	17	42	21	10
1989	691	3	6	18	42	21	10
1990	691	3	7	17	42	21	10
1991	682	3	7	17	42	21	10
1992	664	3	6	17	43	21	11
1993	676	3	6	17	42	20	12
1994	744	3	5	16	46	19	11
1995	748	3	6	16	45	19	11
1996	747	3	5	16	46	19	12
1997	745	2	6	16	45	19	12

Εντοπισμός προβληματικών ζωνών

Κατά περιοχές, τα προβλήματα είναι :

- Περιοχή Αθήνας-Πειραιά : Ένα μεγάλο μέρος του ξενοδοχειακού δυναμικού αποτελούν παλαιές μονάδες, χαμηλής κατηγορίας και στάθμης παρεχομένων υπηρεσιών. Η αναβάθμιση του δυναμικού που ήδη συντελείται ελπίζεται ότι θα περιορίσει το πρόβλημα. Στην Αθήνα και τον Πειραιά παρουσιάζονται οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις ξενοδοχειακών μονάδων και κλινών. Μεγάλες συγκεντρώσεις κλινών εντοπίζονται επίσης στην παραλιακή ζώνη από Φάληρο

μέχρι Βουλιαγμένη και συγκεκριμένα στο Παλαιό και Νέο Φάληρο, στον Άλιμο, την Γλυφάδα, το Καβούρι και την Βουλιαγμένη.

- Παράκτια περιοχή Ανατολικής Αττικής : Στην ακτή Ευβοϊκού η ξενοδοχειακή υποδομή είναι κυρίως μέσου μεγέθους και κατηγορίας μονάδες με εξαιρέσεις (πχ Βραυρώνα). Συγκεντρώσεις εντοπίζονται στους Αγίους Αποστόλους, Νέα Μάκρη, Βραυρώνα. Στην ακτή Σαρωνικού οι μονάδες είναι μεσαίου και μεγάλο μεγέθους, μέσης προς υψηλή κατηγορία. Συγκεντρώσεις εντοπίζονται στο Σούνιο, Ανάβυσσο, Λαγονήσι, Βάρη-Βάρκιζα. Η υπερσυγκέντρωση κλινών στην Ανάβυσσο θα επιταθεί με την υλοποίηση των προβλεπομένων τουριστικών εγκαταστάσεων στο Λαγονήσι και το Σούνιο. Στην περιοχή αυτή δεν υπάρχει σχεδόν καμία ειδική τουριστική υποδομή.
- Παράκτια περιοχή Δυτικής Αττικής : Η περιοχή είναι σε μεγάλο μέρος της υποβαθμισμένη περιβαλλοντικά λόγω ρύπανσης από την βιομηχανική χρήση. Αντίστοιχα υποβαθμισμένη είναι κι η ξενοδοχειακή υποδομή, με μικρές χαμηλής κατηγορίας μονάδες. Από την Κινέττα, της οποίας η ξενοδοχειακή υποδομή είναι καλύτερη, και δυτικά η κατάσταση βελτιώνεται.
- Νησιωτική περιοχή Αττικής : Μεγάλες συγκεντρώσεις ξενοδοχειακών κλινών παρατηρούνται σε όλα τα νησιά. Οι μεγαλύτερες εντοπίζονται στην Αίγινα, στο Αγκίστρι και δευτερευόντως στον Πόρο. Στην Αίγινα οι υπερσυγκεντρώσεις εκτός από επιβάρυνση της περιοχής εμφανίζουν κακή αισθητική ποιότητα φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και προσφερομένων υπηρεσιών. Οι μονάδες είναι μικρές, μέσης προς χαμηλής στάθμης, παρατηρείται έλλειψη παραδοσιακών ξενώνων και ειδικής τουριστικής υποδομής. Οι ήδη υπερανπτυγμένες τουριστικά περιοχές οι οποίες εμφανίζουν προβλήματα, κινδυνεύουν από επιδείνωσή τους μετά από πρόσφατη άρση του καθεστώτος κορεσμού που ίσχυε από το 1986 στην περιοχή.
- Στην περιοχή Πόρου, Γαλατά, Μεθάνων Τροιζηνίας : Παρουσιάζονται επίσης συγκεντρώσεις κλινών. Οι μονάδες είναι μικρές, μεσαίας προς χαμηλής κατηγορίας, μέτριας ποιότητας προσφερομένων υπηρεσιών. Οι λουτρικές εγκαταστάσεις στις ιαματικές πηγές Μεθάνων είναι παλαιές κι οι παρεχόμενες υπηρεσίες χαμηλής στάθμης σε σχέση με τις δυνατότητες των πηγών.
- Η Ύδρα και οι Σπέτσες : Δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερα προβλήματα γιατί το σύνολο της τουριστικής προσφοράς είναι υψηλό ποιοτικά επιπέδου.

Προβλήματα υπερσυγκέντρωσης αφίξεων στο λιμάνι είναι δυνατόν να επιληφθούν με καλύτερη διαχείριση.

- Τα Κύθηρα : Παρουσιάζουν επίσης συγκεντρώσεις κλινών, στην Αγία Πελαγία και το Καψάλη. Διαθέτουν μικρές μονάδες και ελλιπή ειδική τουριστική υποδομή. Τα Αντικύθηρα δεν έχουν καθόλου τουριστική υποδομή και βρίσκονται σε πρωτόγονη κατάσταση από πλευράς τουριστικής ανάπτυξης. Το κύριο πρόβλημα είναι η απομόνωση λόγω κακής προσπέλασης και μεγάλης χρονοαπόστασης. Τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα του απομονωμένου αυτού νησιού θα ήταν δυνατόν να ανακουφιστούν μερικώς με την ανάπτυξη ήπιων μορφών χαμηλού βαθμού τουριστικής ανάπτυξης. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η βελτίωση της προσπέλασης.

2.3.3. ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Υφιστάμενοι Λιμένες Αναψυχής

Στην περιφέρεια Αττικής και στην ευρύτερη ζώνη του Σαρωνικού λειτουργούν οι ακόλουθες εγκαταστάσεις ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής με δυναμικότητα

- Άλιμος 1000 σκαφών
- Βουλιαγμένη 115 σκαφών
- Γλυφάδα 780 σκαφών
- Ζέα 900 σκαφών
- Λαύριο 685 σκαφών
- Μέθανα 150 σκαφών
- Φλοίσβος 195 σκαφών
- Κύθηρα 70 σκαφών

Προβλεπόμενοι Λιμένες Αναψυχής

Έχουν χωροθετηθεί δυο νέες μαρίνες με διατάξεις του Ν.2160/93 στο Πόρτο Ράφτη με δυναμικότητα 350 θέσεων και στο Φλοίσβο με δυναμικότητα 120 θέσεων. Επιπλέον στο Ολυμπιακό Κέντρο Ιστιοπλοΐας του Αγίου Κοσμά, δημιουργείται μαρίνα 1200 θέσεων, με δυνατότητες Μετα-Ολυμπιακής χρήσης. Επίσης, στη θαλάσσια ζώνη εμπρός από το ΣΕΦ, υπάρχει πρόθεση να δημιουργηθεί εγκατάσταση δυναμικότητας 270 σκαφών καθώς και η κατασκευή σύγχρονου Ναυταθλητικού Κέντρου, για την εξυπηρέτηση των Ομιλών, των Ναυτοπροσκόπων και των Αλιέων, που είναι ήδη εγκατεστημένοι στην περιοχή.

2.4. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Παρά τις πολυποίκιλες δυνατότητες και τον πλούτο των τουριστικών πόρων που έχει να επιδείξει ο νομός Αττικής, έχει γίνει φανερό κατά το πέρασμα των ετών ότι κάποιοι τομείς παραμένουν αναξιοποίητοι. Ταυτόχρονα, όπως αναφέρεται και παραπάνω, οι ήδη υπάρχουσες εγκαταστάσεις είναι ανεπαρκείς σε σχέση με τον όγκο των επισκεπτών που δέχονται.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα ακόλουθα:

2.4.1. ΜΟΥΣΕΙΑ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο, το οποίο, αν και είναι το τέταρτο μουσείο της χώρας από πλευράς αριθμού εισιτηρίων, απέχει πολύ από το να είναι διαμορφωμένο με σύγχρονη μουσειολογική και μορφολογική αντίληψη και δεν μπορεί να καλύψει επαρκώς ορισμένες στοιχειώδεις ανάγκες των επισκεπτών του, όπως στάθμευση, ενημέρωση, αγορές κλπ.

Το σημερινό Μουσείο της Ακρόπολης είναι εξαιρετικά ανεπαρκές για να καλύψει τις ανάγκες των άνω του ενός εκατομμυρίου επισκεπτών της Ακρόπολης. Η ανέγερση και ολοκλήρωση του νέου μουσείου, ωστόσο, θα αργήσει αρκετά, και με βάση τη μέχρι σήμερα πορεία του μπορεί να θεωρηθεί εύλογη η υπόθεση ότι δε θα είναι έτοιμο να λειτουργήσει το 2004.

Η Εθνική Πινακοθήκη λειτουργεί περισσότερο ως χώρος ποικίλων περιοδικών εκθέσεων, γεγονός όχι αρνητικό, μόνο που δεν παρουσιάζει στο κοινό τον πλούτο των δικών της συλλογών, και έτσι στερεί από τους δυνητικού επισκέπτες της το κίνητρο της γνωριμίας με την ιστορική διαδρομή της νεότερης ελληνικής τέχνης.

Το Βυζαντινό Μουσείο πρόκειται να επεκταθεί, αλλά δεν έχουν προβλεφθεί χώροι για μεγάλα γλυπτά, ούτε σύγχρονες μέθοδοι και τεχνολογίες ενημέρωσης.

Το Μουσείο Μπενάκη εξακολουθεί να είναι εδώ και χρόνια κλειστό και είναι άγνωστο πότε ακριβώς θα επαναλειτουργήσει και με ποιο ακριβώς περιεχόμενο.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε, γίνεται φανερό ότι θα απαιτηθεί σημαντική συγκέντρωση πόρων και μακροπρόθεσμος προγραμματισμός ώστε να μπορέσει η πρωτεύουσα να αποκτήσει κάποτε το αναγκαίο μουσειακό απόθεμα με οποιαδήποτε πρόσφορη μορφή, στο επίπεδο που απαιτεί η ιστορία της και ο σύγχρονος πολιτισμός.

ΚΙΝΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ 1996-97

ΜΟΥΣΕΙΟ	1996	1997
Ακρόπολης(και χώρος)	1,177,897	1,200,880
Εθνικό Αρχαιολογικό	285,901	294,587
Αρχαίας Αγοράς	80,625	92,300
Εθνική Πνακοθήκη	64,445	53,232
Βυζαντινό	13,570	18,429
Μονή Δαφνίου	15,917	17,772
Ιστορικό	5,338	9,993
Μονή Καισαριανής	-	9,559
Κεραμεικός(και χώρος)	9,326	9,875
Λαϊκής Τέχνης	4,980	5,518
Κανελλοπούλου	511	2,826
Τζισταράκη	-	2,602
Πειραιώς	2008	2,285
Μπενάκη	κλειστό	κλειστό
ΣΥΝΟΛΟ	1,660,518	1,729,958

Πηγή: ΕΣΥΕ

2.4.2. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Οι περισσότεροι αρχαιολογικοί χώροι της πρωτεύουσας και της ευρύτερης περιοχής της σήμερα υπολειτουργούν από άποψη επισκεψιμότητας και ευρύτερης διαχείρισής τους, και σε σχέση βέβαια με την πραγματική σπουδαιότητά τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Σούνιο, το οποίο παρά το σημαντικό αριθμό των επισκεπτών που δέχεται, παρουσιάζει πολλά προβλήματα διακίνησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών.

Η περιορισμένη ελκυστικότητα των αρχαιολογικών χώρων της πρωτεύουσας οφείλεται στην έλλειψη κατάλληλης διαμόρφωσης, την ανεπαρκή σήμανση και ενημέρωση, τη μειωμένη προσπελασιμότητα, την έλλειψη εξυπηρέτησης των επισκεπτών (καταστήματα με οδηγούς, χάρτες, αντίγραφα, αναμνηστικά, καθώς και ως προς τους χώρους υγιεινής, τη στάθμευση, τη στοιχειώδη εστίαση κλπ.

ΚΙΝΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 1996-1998

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ	1996	1997	1998 α' εξάμηνο
Ακρόπολη	1,177,897	1,200,800	465,300
Σούνιο	168,754	200,012	82,335
Αφαία (Αίγινα)	105,687	109,787	42,974
Αρχαία Αγορά	80,625	92,300	40,300
Ολυμπείο	43,517	49,290	19,631
Θέατρο Διονύσου	22,744	25,857	13,826
Ρωμαϊκή Αγορά	8,803	12,500	5,800
Κεραμεικός	9,326	9,875	5,000
Τύμβος Μαραθώνα	7,245	7,702	3,975
Ελευσίνα	5,682	7,392	2,935
Βραυρώνα	5,895	6,392	3,374
Αμφιαράειο	2,121	2,538	1,468
Ραμνούς	919	1,850	1,449
ΣΥΝΟΛΟ	1,641,211	1,728,292	690,366

2.5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ-ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Εδώ θα πρέπει να σημειωθούν κάποια δεδομένα ανεξαρτήτως του τομέα των μεταφορών και του περιβάλλοντος, που έχουν μεγάλη επίδραση και στην τουριστική κίνηση. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται σε τακτά σχεδόν διαστήματα σχετικά με τις πλημμύρες, όπως επίσης και οι ελλείψεις υποδομές και εξοπλισμοί των νοσηλευτικών ιδρυμάτων, καταστάσεις οι οποίες φυσικά έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην τουριστική κίνηση, καθώς δημιουργούν αβεβαιότητα γύρω από τη δυνατότητα αντιμετώπισης προβλημάτων υγείας από τη μία, και εξαιρετικά άβολες και δυσχερείς συνθήκες διαμονής στην άλλη. Παράλληλα, κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει την αρνητική εικόνα που δίνουν στο εξωτερικό και κυρίως στους δυνητικούς επισκέπτες της Αττικής γεγονότα όπως οι επαναλαμβανόμενες πορείες και απεργίες εργαζομένων, που παραλύουν τα πάντα, από συγκοινωνίες και μετακινήσεις μέχρι τη λειτουργία επιχειρήσεων. Επίσης η κάθε άλλο παρά φιλική αντιμετώπιση των τουριστών από επαγγελματίες κάθε είδους, ακόμα και κάποιους που ασχολούνται καθαρά με τον τομέα του τουρισμού, με κύριο παράδειγμα την οικονομική εκμετάλλευση που υφίστανται οι ξένοι από τους αυτοκινητιστές, αλλά και τους εμπόρους τουριστικών ειδών.

Αυτά τα γεγονότα, που δυστυχώς αποτελούν χαρακτηριστικά της καθημερινότητας στην Αττική, δημιουργούν σοβαρές αιτίες για τη μείωση της τουριστικής κίνησης.

Παρ' όλ' αυτά, κάποιες πρόσφατες εξελίξεις, όπως η σύλληψη της τρομοκρατικής οργάνωσης 17 Νοέμβρη έχει καταστήσει την Αττική πιο ασφαλή στη συνείδηση των επισκεπτών, ιδιαίτερα μετά την αύξηση της ανησυχίας για τις τρομοκρατικές επιθέσεις που δημιουργήθηκε μετά την 11^η Σεπτεμβρίου.

2.6. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ

2.6.1. ΓΕΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Τα τελευταία χρόνια η τουριστική ζήτηση στην Αττική έχει παρουσιάσει μικρές τάσεις είτε ανοδικές είτε καθοδικές. Σε γενικές γραμμές παρατηρείται ότι ο αριθμός αύξησης των επισκεπτών στην Αττική και κυρίως των αλλοδαπών είναι αρνητικός και παρουσιάζεται μείωση των τουριστών.

Οι τελευταίες μελέτες υπογραμμίζουν τα χαρακτηριστικά ενός τουριστικού προορισμού που βρίσκεται στην ώριμη φάση της ζωής του και εμφανίζει είτε στάσιμα είτε και μειωμένα επίπεδα επισκεπτών.

Τα συμπεράσματα αυτά γίνονται φανερά και από τους πίνακες που ακολουθούν.

ΚΛΙΝΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ Ν. ΑΤΤΙΚΗΣ

	1998		1999	
	Κλίνες που λειτουργήσαν	Πληρότητα	Κλίνες που λειτουργήσαν	Πληρότητα
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	36.545	37,77%	36.873	39,38%
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	37.179	40,85%	37.082	44,08%
ΜΑΡΤΙΟΣ	37.207	47,41%	38.047	50,67%
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	45.395	50,81%	43.464	47,95%
ΜΑΙΟΣ	45.815	54,96%	46.300	49,69%
ΙΟΥΝΙΟΣ	48.678	51,42%	47.417	46,58%
ΙΟΥΛΙΟΣ	25.593	103,36%	47.736	50,96%
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	49.743	60,03%	50.966	49,94%
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	47.498	58,32%	45.793	50,89%
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	44.337	52,48%	42.209	48,02%
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	36.603	46,26%	35.867	45,90%
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	35.199	36,91%	34.247	37,46%
ΣΥΝΟΛΟ	489.792	53,30%	506.001	47,88%

Πηγή: ΕΟΤ

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ

Περιοχή: Ν. Αττικής, Εθνικότητα: ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ, Είδος Καταλύματος: ΣΥΝΟΛΟ
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΠΛΗΝ CAMPING

	1998	1999	2000
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	178.040	192.041	181.172
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	196.299	217.077	228.862
ΜΑΡΤΙΟΣ	306.208	339.158	341.713
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	465.059	406.893	464.704
ΜΑΙΟΣ	537.219	459.505	552.325
ΙΟΥΝΙΟΣ	511.496	441.404	572.233
ΙΟΥΛΙΟΣ	564.403	487.385	550.927
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	665.415	542.318	708.200
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	595.704	485.396	594.906
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	508.224	398.672	485.711
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	271.637	257.841	266.578
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	177.983	173.908	200.362
ΣΥΝΟΛΟ	4.977.687	4.401.598	5.147.693

Πηγή: ΕΟΤ

ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΣΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ									
	ΕΤΟΣ					ΜΕΤΑΒΟΛΗ			
	1996	1997	1998	1999	2000	97/96	98/97	99/98	00/99
Αττικής	47,72%	48,00%	53,30%	47,88%	-	0,28	2,87	-2,98	-

Πηγή: ΕΟΤ

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΑΑ'- Γ '
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΘΗΝΩΝ.
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ- ΙΟΥΛΙΟΣ 1999-2000 (Ε.Σ.Υ.Ε.)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ 1999	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ 2000	ΑΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΑ	682.429	749.978	9,90%
Α	479.892	480.417	0,11%
Β	709.642	796.200	12,20%
Γ	341.464	380.400	11,40%
ΣΥΝΟΛΟ	2.213.427	2.406.995	8,75%

**ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΑΑ'-Γ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ
ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΘΗΝΩΝ.
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ- ΙΟΥΛΙΟΣ 1999-2000, ενημερωτικό δελτίο Ε.Σ.Υ.Ε.**

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ % 1999	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ % 2000	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΑ	45,88	49,77	3,89
Α	71,71	71,78	0,07
Β	62,12	69,70	7,58
Γ	52,49	58,48	5,99
ΣΥΝΟΛΟ	56,05	60,95	

Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών με πτήσεις charter

ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					ΜΕΤΑΒΟΛΗ			
	1996	1997	1998	1999*	2000*	97/96	98/97	99/98	00/99
ΑΛΒΑΝΙΑ	1.410	4.528	1.595	467	307	221,13%	-64,77%	-70,72%	-34,26%
ΑΥΣΤΡΙΑ	298.444	325.482	369.667	399.623	364.549	9,06%	13,58%	8,10%	-8,78%
ΒΕΛΓΙΟ- ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	150.154	170.026	201.242	232.909	214.510	13,23%	18,36%	15,74%	-7,90%
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	550	807	810	536	587	46,73%	0,37%	-33,83%	9,51%
ΓΑΛΛΙΑ	290.277	259.682	281.141	285.941	314.673	-10,54%	8,26%	1,71%	10,05%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.558.803	1.637.901	1.664.864	1.952.913	1.866.825	5,07%	1,65%	17,30%	-4,41%
ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ	20.010	-	-	-	-	-	-	-	-
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ	-	21.374	30.120	15.335	6.379	-	40,92%	-49,09%	-58,40%
ΔΑΝΙΑ	249.924	300.423	247.314	302.186	294.307	20,21%	-17,68%	22,19%	-2,61%
ΕΛΒΕΤΙΑ	182.252	262.858	221.911	184.219	188.807	44,23%	-15,58%	-16,99%	2,49%
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1.395.368	1.480.648	1.743.787	2.123.753	2.335.648	6,11%	17,77%	21,79%	9,98%
ΙΡΑΝΔΙΑ	26.849	28.729	30.604	35.798	44.712	7,00%	6,53%	16,97%	24,90%
ΙΣΠΑΝΙΑ	170	132	782	155	3.678	-22,35%	492,42%	-80,18%	2272,90%
ΙΣΤΑΝΙΑ	17.922	11.755	12.266	11.331	14.583	-34,41%	4,35%	-7,62%	28,70%
ΙΤΑΛΙΑ	151.510	180.630	227.078	246.226	295.475	19,22%	25,71%	8,43%	20,00%
ΚΥΠΡΟΣ	15.423	10.899	15.575	19.285	25.025	-29,33%	42,90%	23,82%	29,76%
ΜΑΛΤΑ	24	257	409	2.546	1.644	970,83%	59,14%	522,49%	-35,43%
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	141.186	144.736	145.855	218.237	250.442	2,51%	0,77%	49,63%	14,76%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	319.237	359.932	405.274	496.703	505.327	12,75%	12,60%	22,56%	1,74%
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	47.904	78.296	78.336	78.065	59.717	63,44%	0,05%	-0,35%	-23,50%
ΠΟΛΩΝΙΑ	9.358	22.616	54.510	67.766	80.635	141,68%	141,02%	24,32%	18,99%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	90	235	1.045	637	780	161,11%	344,68%	-39,04%	22,45%
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	943	382	408	1.417	2.524	-59,49%	6,81%	247,30%	78,12%
ΠΡΩΗΝ Ε.Σ.Σ.Δ.	155.872	-	-	-	-	-	-	-	-
ΡΩΣΙΑ	-	163.203	75.809	48.579	43.076	-	-53,55%	-35,92%	-11,33%
ΣΟΥΔΙΑ	413.747	434.423	425.964	445.046	454.245	5,00%	-1,95%	4,48%	2,07%
ΤΣΕΧΙΑ - ΣΛΟΒΑΚΙΑ	120.172	132.358	137.802	157.157	-	10,14%	4,11%	14,05%	-
ΤΣΕΧΙΑ	-	-	-	157.157	169.333	-	-	-	7,75%
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	98.575	132.021	124.578	174.529	142.765	33,93%	-5,64%	40,10%	-18,20%
ΛΟΙΠΑ ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	0	0	2.515	4.043	34.414	-	-	60,76%	751,20%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	5.666.174	6.164.333	6.501.261	7.505.402	7.714.967	8,79%	5,47%	15,45%	2,79%
ΚΑΝΑΔΑΣ	531	1.074	6.928	5.571	8.322	102,26%	545,07%	-19,59%	49,38%
Η.Π.Α.	11.515	11.259	5.787	18.917	13.519	-2,22%	-48,60%	226,89%	-28,54%
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	684	102	715	306	17	-85,09%	600,98%	-57,20%	-94,44%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	12.730	12.435	13.430	24.794	21.858	-2,32%	8,00%	84,62%	-11,84%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΙΑΣ	50.984	64.173	81.968	148.976	103.852	25,87%	27,73%	81,75%	-30,29%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΡΙΚΗΣ	5.772	1.742	4.900	5.451	6.102	-69,82%	181,29%	11,24%	11,94%
ΣΥΝΟΛΟ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	0	487	175	635	408	-	-64,07%	262,86%	-35,75%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.735.660	6.243.170	6.601.734	7.685.258	7.847.187	8,85%	5,74%	16,41%	2,11%

2.6.2. Ο ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η Αττική δεν αποτελεί πλέον αυτόνομο προορισμό τουρισμού αναψυχής. Το 70% του τουρισμού της περιοχής είναι επιχειρηματικός / επαγγελματικός τουρισμός και μόλις το 30% είναι τουρισμός αναψυχής.

Το συμπέρασμα που εξάγεται από τα παραπάνω δεδομένα είναι ότι η Αττική πρέπει να επικεντρώσει στον επαγγελματία τουρίστα, και κατά συνέπεια να βελτιώσει την ήδη υπάρχουσα προσφορά, έτσι ώστε να καλύψει τις ανάγκες αυτού του μεγάλου τμήματος της πελατείας της ως τουριστικού προορισμού. Άλλωστε τα οφέλη από τέτοιου είδους τουρισμό είναι μεγάλα, καθώς το εισοδηματικό επίπεδο τέτοιων τουριστών είναι συνήθως υψηλότερο, όπως υψηλότερες είναι και οι δαπάνες τους σε τουριστικά προϊόντα.

Η Πρωτεύουσα φαίνεται να συγκεντρώνει το 40% περίπου της συνολικής συνεδριακής κίνησης τα τελευταία χρόνια.

Η Αθήνα καταλαμβάνει την 30^η θέση, με μέσον όρο 19 εκδηλώσεις ετησίως, στην παγκόσμια κατάταξη συνεδριακών εκδηλώσεων κατά πόλη (1997-1999).

Παρά τη ζήτηση που υπάρχει, η Αττική δεν έχει αναπτύξει τον επαγγελματικό και κυρίως το συνεδριακό τουρισμό στο βαθμό που θα έπρεπε. Οι λόγοι γι αυτό είναι πολλοί και αναλύονται παρακάτω.

Α) Η έλλειψη ενός μεγάλου διεθνούς συνεδριακού κέντρου.

Το σημαντικότερο πρόβλημα της πόλης, ως συνεδριακού προορισμού, είναι η έλλειψη υποδομής. Δυστυχώς η Αθήνα είναι η μόνη πρωτεύουσα στην Ευρώπη, που δεν διαθέτει ένα μεγάλο διεθνές συνεδριακό κέντρο. Έτσι τα συνέδρια φιλοξενούνται σε αίθουσες ξενοδοχείων, καθώς και σε αίθουσες που προσφέρονται από μικρά, πολλαπλών χρήσεων, κέντρα και άλλα ιδρύματα όπως το Ζάππειο Μέγαρο. Μόνο το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας μπορεί να φιλοξενήσει μεγάλα συνέδρια, είναι όμως αδύνατο ένα στάδιο να καλύψει την έλλειψη ενός συνεδριακού κέντρου, επειδή το κόστος μετατροπής του σταδίου σε αίθουσες συνεδρίων είναι πολύ υψηλό και τέλος (αλλά όχι τελευταίο σε σημασία) δεν αρμόζει σε μία διεθνή μεγαλούπολη, και συνάμα ιστορική πόλη όπως η Αθήνα, να φιλοξενεί διεθνή συνέδρια σε ένα στάδιο, διότι είναι πολύ αρνητικό για την "εικόνα" της στο εξωτερικό. Χωρίς αμφιβολία με

την υπάρχουσα συνεδριακή υποδομή η πόλη είναι αδύνατο να αυξήσει σημαντικά το μερίδιό της στην διεθνή αγορά, ως συνεδριακός προορισμός.

B) Ο ανταγωνισμός

Σύμφωνα με ένα μεγάλο αριθμό ερωτηθέντων στις συνεντεύξεις, η Ελλάδα χάνει ένα μεγάλο αριθμό συνεδρίων, γιατί κάποιες άλλες χώρες προσφέρουν φθηνότερα "πακέτα".

Γ) Το κυκλοφοριακό

Το κυκλοφοριακό, σύμφωνα με έναν αριθμό ερωτηθέντων, έχει επηρεάσει την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού, ενώ κάποιoi άλλοι δεν το δέχονται αυτό. Είναι γεγονός ότι το κυκλοφοριακό είναι ιδιαίτερα έντονο στην Αθήνα, ωστόσο είναι ένα πρόβλημα που συναντάται σε κάθε μεγάλη πόλη σε ολόκληρο τον κόσμο. Όμως με την ολοκλήρωση σημαντικών υπό κατασκευή έργων είναι δυνατή η βελτίωσή του, που θα έχει ευεργετικά αποτελέσματα για την πόλη και την εικόνα της ως συνεδριακού προορισμού.

Δ) Η Ολυμπιακή Αεροπορία

Είναι κοινά αποδεκτό ότι η κατάσταση στον Εθνικό Αερομεταφορέα αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού στην χώρα μας. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, οι απεργίες και οι στάσεις εργασίας έχουν επιδεινώσει ιδιαίτερα την κατάσταση. Όλες αυτές οι καθυστερήσεις και ματαιώσεις πτήσεων τα τελευταία χρόνια έχουν καταστήσει την Ο.Α. αναξιόπιστη διεθνώς, πράγμα το οποίο έχει προκαλέσει μεγάλο πλήγμα στον τουρισμό γενικότερα.

2.6.3. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ, ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ, ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

A) Πλεονεκτήματα

Υπάρχουν σημαντικά πλεονεκτήματα που καθιστούν την Αθήνα "ελκυστική" ως συνεδριακό προορισμό. Τα σπουδαιότερα είναι οι πολύ καλές κλιματολογικές

συνθήκες και η πληθώρα των αρχαιολογικών χώρων. Ένα άλλο πλεονέκτημα είναι η γεωγραφική θέση της πόλης, που δίνει τη δυνατότητα για συνδυασμό των συνεδρίων με περιηγήσεις και κρουαζιέρες.

Επίσης άλλα πλεονεκτήματα είναι η Ελληνική φιλοξενία, η ασφάλεια, η αγορά, η νυχτερινή ζωή, το πολύγλωσσο προσωπικό (ενώ άλλες χώρες όπως η Ισπανία υστερούν σε αυτόν τον τομέα) και οι φημισμένοι Έλληνες Καθηγητές Ιατρικής, καθώς η πλειοψηφία των συνεδρίων παγκόσμια είναι ιατρικά και φαρμακευτικά.

B) Τα μειονεκτήματα

Τα μειονεκτήματα της Αθήνας είναι σημαντικότερα συγκρινόμενα με τα πλεονεκτήματα.

Εκτός από την επίγεια και αεροπορική υποδομή (συνεδριακό κέντρο, Ο.Α.) άλλα μειονεκτήματα είναι η έλλειψη μεγάλου αριθμού ειδικευμένων στελεχών στην οργάνωση συνεδρίων και η μόλυνση της ατμόσφαιρας, η οποία ασφαλώς δεν εμποδίζει την προσέλκυση συνεδρίων, αλλά μαζί με το κυκλοφοριακό αμαυρώνουν την εικόνα της πόλης διεθνώς.

Τέλος, δεν πρέπει να λησμονούμε τους οδηγούς των ταξί, καθώς η συμπεριφορά μεγάλης μερίδας αυτών έχει προκαλέσει δυσμενή σχόλια εγκύρων διεθνών εντύπων όπως το Business Traveller.

Γ) Οι ευκαιρίες

Είναι κοινή πεποίθηση ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004, σε συνδυασμό με τα μεγάλα έργα που εκτελούνται στην Αττική, αποτελούν τη μεγαλύτερη ευκαιρία και (συνάμα) πρόκληση για την Αθήνα και μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού.

Πραγματικά, είναι μεγάλη ευκαιρία για την Αθήνα να εκμεταλλευτεί την-μετά των αγώνων Ολυμπιακή φήμη της.

Επίσης, η νέα πτέρυγα του Μεγάρου Μουσικής, με μεγάλες, μεσαίες και μικρές αίθουσες, αναμένεται να προσελκύσει ετήσια σημαντικό αριθμό διεθνών συνεδρίων.

2.6.4. ΟΙ ΠΙΘΑΝΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΑΝ Η ΑΘΗΝΑ ΓΙΝΕΙ ΜΙΑ ΚΑΤΑΞΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ ΠΟΛΗ.

Αν η Αθήνα αναπτύξει το συνεδριακό τουρισμό σε ικανοποιητικό βαθμό, οι συνέπειες αναμένεται να είναι πολύ θετικές καθώς, σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει, ο συνεδριακός τουρισμός αποδίδει κατά κεφαλήν περισσότερο από το διπλάσιο εισόδημα, σε σύγκριση με το μαζικό τουρισμό, μεγάλος αριθμός συνέδρων συνοδεύεται από συγγενικά πρόσωπα και επιδίδονται και σε άλλες δραστηριότητες γνωστές ως προ- και μετασυνεδριακές δραστηριότητες.

Γενικά θα ωφεληθούν σημαντικά τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια, τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι και πολλές κατηγορίες επαγγελματιών όπως οι μεταφραστές. Επίσης ο συνεδριακός τουρισμός θα βελτιώσει την εικόνα της Αθήνας διεθνώς πράγμα που θα συντελέσει στην προσέλκυση ποιοτικού τουρισμού, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες στα συνέδρια ανήκουν στα υψηλότερα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα.

Τέλος, η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού αναμένεται να προσελκύσει επενδύσεις από αλλοδαπές και ημεδαπές επιχειρήσεις και να βελτιώσει το πρόβλημα της εποχικότητας.

Συμπεράσματα :

1. ο βαθμός ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα είναι στην καλύτερη περίπτωση μέτριος, μεταξύ άλλων και λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων προσέλκυσης μεγάλων συνεδριακών εκδηλώσεων, λόγω ελλείψεων και αδυναμιών στην σχετική ειδική υποδομή.
2. σε κάθε περίπτωση οι επιδόσεις μας υστερούν κατά πολύ σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, που έχουν κατορθώσει να εξειδικευτούν στο είδος.
3. επομένως, οι δυνατότητες βελτίωσης των επιδόσεών μας στη δραστηριότητα αυτή, εφ' όσον βέβαια συντρέξουν κι οι κατάλληλες προϋποθέσεις, πρέπει να είναι πολύ αξιόλογες.

Πίνακας

**Εποχική κατανομή % αφίξεων και διανυκτερεύσεων
συνέδρων σε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, 2000**

		Ιανουάριος- Μάρτιος	Απρίλιος- Ιούνιος	Ιούλιος- Σεπτέμβρης	Οκτώβρης- Δεκέμβρης
Πρωτεύουσα	Αφίξεις	11,9	43,5	21,8	22,8
Πρωτεύουσα	Διανυκτερεύσεις	12,5	41,9	20,8	24,8

Πηγή : Ερωτηματολόγια

Πίνακας

**Αριθμός Συνεδριακών Εκδηλώσεων στην Αθήνα κατά την ICCA
(Διεθνής Ένωση Συνεδρίων)1989-1999**

Έτος	Αριθμός Συνέδρων
1989-90	-
1991	-
1992	
1993	-
1994	17
1995	15
1996	20
1997	22
1998	21
1999	14

Πηγή : ICCA. The International Meetings Market 1991-2001, Μάιος 2000

Πίνακας

Συνεδριακές Εγκαταστάσεις κατά μέγεθος, στην
Ευρύτερη Περιφέρεια της Πρωτεύουσας, 2000

Χωρητικό- τητα σε συνέδρους	Συνεδριακές Εγκαταστάσεις			Συνεδριακοί Χώροι Ξενοδοχείων		
	Θέσεις Συνέδρων		Αριθμός	Θέσεις Συνέδρων		Αριθμός
	Αριθμός	Κατανομή%		Αριθμός	Κατανομή%	
100-150	1.127	4,97	10	4.525	14,90	36
150-250	650	2,87	3	4.580	15,08	21
250-500	2.520	11,11	6	11.270	37,12	30
500-750	0	0,00	0	3.050	10,04	5
750-1000	1.738	7,66	2	1.700	5,60	2
1000+	16.651	73,40	2	5.240	17,26	3
Σύνολο	22.686	100,00		30.365	100,00	

2.7. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν το πιο σημαντικό γεγονός στον κόσμο. Εκτός από το αθλητικό μέρος των Αγώνων, υπάρχουν σημαντικές κοινωνικές, πολιτιστικές, εθνικές και κυρίως οικονομικές επιπτώσεις.

Η σημαντικότερη οικονομική επίπτωση των Αγώνων είναι η τουριστική. Μάλιστα, θεωρείται τόσο σημαντική που πολλές χώρες θεωρούν την Ολυμπιάδα μια μεγάλη ευκαιρία τουριστικής ανάπτυξης. Οι Αγώνες δίνουν μια ώθηση στις αφίξεις Αλλοδαπών τουριστών με την προϋπόθεση ότι η προβολή που τυγχάνει η χώρα από τους αγώνες αξιοποιείται κατά τον καλύτερο τρόπο μέσα από ένα σχεδιασμένο στρατηγικό σχέδιο μάρκετινγκ.

Η εμπειρία των πόλεων που έχουν αναλάβει την διοργάνωση Ολυμπιακών Αγώνων έχει δείξει ότι συνήθως υπερεκτιμώνται οι άμεσες τουριστικές επιδράσεις. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία πλεονάζουσας προσφοράς καταλυμάτων που συνεπάγεται σπατάλη πόρων για την κοινωνία και μείωση απόδοσης του επενδύομένου κεφαλαίου για τον ιδιώτη τουριστικό επιχειρηματία.

Απαιτείται, όμως, ιδιαίτερη προσοχή, όταν μεταφέρεται η εμπειρία των άλλων πόλεων. Όσον αφορά την Αθήνα, οι δυο πόλεις, η εμπειρία των οποίων θα μπορούσε κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις να φανεί χρήσιμη, είναι το Σίδνεϋ κι η Βαρκελώνη. Η μεν πρώτη διότι είναι η πιο πρόσφατη η δε δεύτερη διότι είναι ευρωπαϊκή και με κοινά χαρακτηριστικά με την Αθήνα.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 είναι δυνατόν να αποτελέσουν μοχλό της τουριστικής ζήτησης της Ελλάδας, της Αττικής και της Αθήνας αλλά και φορέα αναδιοργάνωσης του τουριστικού προϊόντος. Η επιτυχία των αγώνων στους τομείς αυτούς θα εξαρτηθεί τόσο από την εφαρμοσμένη τουριστική πολιτική, όσο και από το σημείο εκκίνησης της πολιτικής αυτής.

Σήμερα η Ελλάδα παρουσιάζει αυξητικούς ρυθμούς αφίξεων τουριστών, που όμως δε συνοδεύονται από ανάλογη αύξηση των τουριστικών εσόδων. Η κύρια αιτία αυτού του φαινομένου είναι ότι το τουριστικό προϊόν της χώρας είναι εύκολα ανταγωνίσιμο από άλλες Μεσογειακές χώρες. Κατά συνέπεια το προϊόν δεν έχει ισχυρά χαρακτηριστικά μοναδικότητας.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες προσδίδουν στον τόπο που τους διοργανώνει μια μοναδικότητα μέσω της φήμης που δημιουργούν, αλλά και των έργων υποδομής που τους συνοδεύουν.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Βαρκελώνης και η αναμόρφωση της πόλης αποτελούν το πλέον προσιτό πρότυπο προς μίμηση για την Αθήνα. Είναι και οι δύο πόλεις όχι μόνο Ευρωπαϊκές αλλά και Μεσογειακές και επιπλέον χαρακτηρίζονται από παρεμφερή εξέλιξη της τουριστικής τους ζήτησης.

Η επίδραση των Αγώνων στον αριθμό επισκεπτών και διανυκτερεύσεων γίνεται εμφανής δύο έτη μετά τους αγώνες και ακολουθεί μια συνεχιζόμενη, δυναμική και ανοδική πορεία. Αυτό το αποτέλεσμα αντιστοιχεί στην Ισπανική εμπειρία και επίσης συμφωνεί με τις προβλέψεις ανάλογων μελετών που έχουν γίνει για τον αντίκτυπο των Ολυμπιακών Αγώνων του 2000 στον τουρισμό του Σίδνεϋ.

Πρόβλεψη της τουριστικής ζήτησης στην Αττική με και χωρίς τους Ολυμπιακούς Αγώνες

- ΣΕΝΑΡΙΟ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΧΩΡΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2003-2009:

Θα υπάρξει μείωση των αφίξεων και διανυκτερεύσεων των αλλοδαπών επισκεπτών για την Αθήνα και Αττική.

	Ετήσιος μέσος όρος 2003-2009	
	Σύνολο επισκεπτών (% αύξησης)	Σύνολο διανυκτερεύσεων (% αύξησης)
Αττική	-0,7	0,4
Αθήνα	-1,1	-0,8

Πηγή IOBE

• ΣΕΝΑΡΙΟ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2003-2009

1. Θα αυξηθεί δυναμικά ο συνολικός αριθμός επισκεπτών (αλλοδαπών και ημεδαπών) κυρίως στην Αθήνα. Θα ακολουθήσει η Αττική με ελαφρά χαμηλότερους ρυθμούς αύξησης.
2. Ιδιαίτερα δυναμικός θα είναι ο ρυθμός αύξησης αλλοδαπών επισκεπτών, κυρίως για την Αθήνα.
3. Θα υπάρξει δυναμική αύξηση του αριθμού των διανυκτερεύσεων στην Αθήνα και θα ακολουθήσει η Αττική με χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης.
4. Αναφορικά με τις διανυκτερεύσεις των αλλοδαπών επισκεπτών, ο ρυθμός ανάπτυξης τους θα είναι μεγαλύτερος στο σύνολο της χώρας και μετά στην Αττική. Ακολουθεί η Αθήνα με ελαφρά χαμηλότερους ρυθμούς.

	Ετήσιος μέσος όρος 2003-2009	
	Σύνολο επισκεπτών (% αύξησης)	Σύνολο διανυκτερεύσεων (% αύξησης)
Αττική	2,8	4,4
Αθήνα	7,8	6,2

Πηγή IOBE

Όπως γίνεται φανερό από τα παραπάνω, χωρίς τους Αγώνες οι τουριστικές τάσεις στην Ελλάδα σε όρους αριθμών επισκεπτών, αλλά και διανυκτερεύσεων δείχνουν στατικές τάσεις, ενώ στις περιπτώσεις της Αττικής και της Αθήνας αρνητικές-πρωτικές τάσεις. Αυτό υπογραμμίζει το γεγονός ότι η ελληνική τουριστική αγορά αντιμετωπίζεται ως αγορά μαζικού τουρισμού και θα βιώσει όλες τις αρνητικές επιπτώσεις που χαρακτηρίζουν τέτοιες αγορές. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, όπως φαίνεται και από τις προβλέψεις, θα δράσουν προς την αντίθετη κατεύθυνση και θα αναβαθμίσουν τη χώρα στη συνείδηση των επισκεπτών της.

3. Προτάσεις-Συμπεράσματα

Η Ελλάδα είναι πλέον ένας εδραιωμένος και αναπτυσσόμενος τουριστικός προορισμός με 13 εκατ. αλλοδαπών τουριστών τον χρόνο. Η Αθήνα, από την άλλη πλευρά, έχει παρουσιάσει μια σταθερή μείωση των επισκεπτών που υποδέχεται τις τελευταίες δεκαετίες. Με τη βοήθεια των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, η Αθήνα έχει τη δυνατότητα να προωθήσει τον τουρισμό της και να αναδείξει τα ιστορικά της μνημεία, τα μουσεία της, το εμπορικό της κέντρο αλλά και τις παραλίες της, τη νυχτερινή της ζωή κ.ο.κ. Η Αθήνα μπορεί επίσης να αποτελέσει προορισμό για διήμερες ή τριήμερες διακοπές, στην αρχή ή στο τέλος ενός ταξιδιού σε άλλα μέρη της Ελλάδας.

Είναι προφανές ότι η επίτευξη του στόχου αυτού απαιτεί τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων πλευρών σε αυτήν την προσπάθεια, συμπεριλαμβανομένων των υπουργείων, του ΕΟΤ, των γραφείων ταξιδιών και των αεροπορικών εταιριών. Καίρια σημασία έχει και η υλοποίηση των έργων σύνδεσης του αεροδρομίου με τον προαστιακό, της ολοκλήρωσης της Αττικής Οδού καθώς και της βελτίωσης του marketing και της διαφημιστικής καμπάνιας της Αττικής.

3.1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Σε συνάρτηση με τις πρόσφατες αλλαγές και ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στην Αττική, υπάρχουν ορισμένες προτάσεις για την αξιοποίηση ευκαιριών για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιφέρεια.

3.1.1. ΤΟ ΠΡΩΗΝ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

Μετά από την πρόσφατη μεταφορά του αερολιμένα της Αττικής στην περιοχή των Σπάτων, έχει δημιουργηθεί μια τεράστια ελεύθερη έκταση με πολλές δυνατότητες χρησιμοποίησης. Το Ελληνικό προορίζεται κυρίως για τη δημιουργία μητροπολιτικής ζώνης πρασίνου. Αυτός είναι ένας καλοδεχούμενος στόχος, αφού η περιοχή υφίσταται καθημερινά τα αποτελέσματα μιας συνεχούς υποβάθμισης, με την έντονη αστικοποίηση, τη συνεχή αύξηση της πυκνότητας του κτιριακού όγκου, το χαμηλότερο δείκτη πρασίνου ανά άτομο ανάμεσα σε όλες τις ευρωπαϊκές

πρωτεύουσες. Με τον όρο μητροπολιτικό πάρκο πρασίνου, δεν εννοείται ένα απέραντο λιβάδι ή ένας εθνικός κήπος πολλαπλασίων διαστάσεων, αλλά χρήσεις και εκμεταλλεύσεις ήπιας μορφής, που θα έχουν σχέση με μεγάλους τομείς δραστηριοτήτων, όπως παραδείγματος χάρη με τη φύση και την προστασία της, την αναψυχή, τον αθλητισμό, τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, την υγεία, τον τουρισμό, όπως εκθεσιακά και συνεδριακά κέντρα, και όλες τις επιμέρους δραστηριότητες που μπορούν να υπαχθούν στους τομείς αυτούς και οι οποίες είναι απαραίτητο να υπάρχουν σε χώρους που υποδέχονται μεγάλο αριθμό επισκεπτών, όπως αναψυκτήρια, εστιατόρια και λουπά.

3.1.2 ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο θεματικός τουρισμός αποτελεί μια από τις καινούργιες τάσεις στη διεθνή τουριστική αγορά. Το αποτέλεσμα είναι η αναζωογόνηση κορεσμένων τουριστικά αγορών αλλά, η δημιουργία νέων τουριστικών προορισμών και η ανάλογη εντατικοποίηση του ανταγωνισμού στον κλάδο του τουρισμού.

Παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικά ορισμένα είδη θεματικού τουρισμού που μπορούν να εφαρμοστούν στην Αττική.

1. Περιβαλλοντικός τουρισμός

Δεδομένης της έμφασης και σημασίας που δίνουν οι διεθνείς οργανισμοί αλλά και οι κυβερνήσεις στο περιβάλλον αλλά και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Ελλάδας σε συνδυασμό με την πολιτιστική παράδοσή της θα μπορούσε να ενθαρρυνθεί τέτοιου είδους τουρισμός. Σχετικές έρευνες έχουν δείξει την ευαισθησία των τουριστών σε περιβαλλοντικά θέματα και έχουν εκφράσει τη δυσαρέσκειά τους ειδικότερα για ελληνικούς τουριστικούς προορισμούς, δίνοντάς τους αρνητική βαθμολογία εξαιτίας της πτώσης τους σε όρους ποιοτικού περιβάλλοντος. Σε αυτό το είδος θεματικού τουρισμού ανήκει και ο αγροτουρισμός, που έχει δυνατότητες ανάπτυξης στην ελληνική επικράτεια, αλλά ιδιαίτερα στην Αττική, εξαιτίας του αγροτικού χαρακτήρα αρκετών περιοχών της.

Μέσω του αγροτουρισμού στην Αττική θα μπορέσει να βελτιωθεί και η υποδομή των ενοικιαζόμενων δωματίων.

2. Συνεδριακός τουρισμός

Η Ελλάδα μπορεί να διαφοροποιήσει το τουριστικό της προϊόν ενθαρρύνοντας την περαιτέρω ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού. Η Ελλάδα κατέχει τη 17^η θέση στην Ευρώπη στη διοργάνωση συνεδρίων και εκδηλώσεων και την 22^η διεθνώς. Ο συνεδριακός τουρισμός δύναται να:

- επιμηκύνει την τουριστική περίοδο
- βελτιώσει την ποιότητα των πελατών
- αυξήσει τις επενδύσεις
- μειώσει την ανεργία και να επιδοτήσει την εργασία, δεδομένου ότι τα περισσότερα συνέδρια γίνονται μεταξύ Σεπτεμβρίου και Μαΐου

Η δημιουργία του συνεδριακού κέντρου αλλά και των κλειστών αθλητικών εγκαταστάσεων ενθαρρύνουν την περαιτέρω ανάπτυξη της Αθήνας ως πόλης συνεδριακού και επιχειρηματικού τουρισμού, σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική και πολιτιστική αναβάθμιση της πόλης.

3. Θαλάσσιος τουρισμός-μαρίνες

Η ύπαρξη ενός δικτύου τουριστικών λιμένων με προσφορά υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα στην ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού. Οι μαρίνες που λειτουργούν στην Ελλάδα σήμερα δεν είναι σε θέση να καλύψουν τις μεγάλες ανάγκες ελλείψεως των τουριστικών σκαφών, να προσφέρουν ένα ικανοποιητικό επίπεδο υπηρεσιών και διευκολύνσεων όπως οι παροχές ρεύματος, νερού, εφοδιασμού, καυσίμων και λοιπά.

4. Αθλητικός τουρισμός- η περίπτωση του γκολφ

Το γκολφ είναι ένα άθλημα που προσελκύει τουρίστες υψηλού εισοδήματος. Στην Ελλάδα υπάρχουν 6 γήπεδα του γκολφ, τα οποία όμως έχουν κριθεί ως χαμηλής ποιότητας με βάση τα διεθνή κριτήρια. Άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αγορά του γκολφ είναι η αδυναμία ανάπτυξης ανάλογων στρατηγικών και σωστής συνεργασίας ανάμεσα στους φορείς, καθώς και η μικρή τουριστική περίοδος. Αυτονόητη είναι η προώθηση του αθλητικού τουρισμού μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες για την αποδοτική εκμετάλλευση των αθλητικών εγκαταστάσεων.

5. Άλλα είδη θεματικού τουρισμού

Η πολιτιστική αναβάθμιση της πόλης θα μπορούσε να προωθήσει την ανάπτυξη του τουρισμού πολιτιστικής κληρονομιάς με έμφαση στην αρχαία, βυζαντινή και νέα Ελλάδα. Το βυζαντινό πρόσωπο της πόλης θα μπορούσε να προωθήσει την ανάπτυξη θρησκευτικού τουρισμού. Ανάλογα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το δυναμικό των κλειστών αθλητικών εγκαταστάσεων για εκθέσεις γαστρονομικού περιεχομένου, δεδομένης της παράδοσης της ελληνικής κουζίνας και των ιδιοτήτων της στην υγεία, αλλά και παραδοσιακής τέχνης. Τμήμα του Ολυμπιακού Χωριού θα μπορούσε να μεταμορφωθεί σε παραδοσιακό οικισμό, με έμφαση στην ανάπτυξη της οικοτεχνίας. Η αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου θα αποτελούσε ιδανικό μέρος για την ανάπτυξη της θαλασσοθεραπείας.

3.1.3 ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Ένα από τα μείζονα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού και κατ' επέκταση και του τουρισμού στην Αττική είναι η ελλιπής επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων στον τομέα. Είναι γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό των απασχολούμενων στον κλάδο του τουρισμού είναι ανειδίκευτοι, χωρίς ούτε τις στοιχειώδεις γνώσεις πάνω στο αντικείμενο. Καθίσταται λοιπόν αναγκαίο να επιδοτηθεί και να οργανωθεί μια σειρά επιμορφωτικών σεμιναρίων με στόχο την αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών, τόσο από τον ιδιωτικό τομέα, όσο και από τους δημόσιους φορείς.

Ο τουρισμός είναι ένας τάχως εξελισσόμενος κλάδος και ως κατά συνέπεια πρέπει να υπάρχει διαρκής ενημέρωση και συνεχής επιμόρφωση, όχι μόνο μεμονωμένα από τις τουριστικές επιχειρήσεις, αλλά και από το κράτος. Θεωρείται άλλωστε απαραίτητη η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των ήδη υπάρχοντων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της αγοράς.

3.1.4. ΑΝΑΓΚΗ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σημαντικό παράγοντα της ανάπτυξης του τουρισμού στην Ελλάδα και την Αττική πο συγκεκριμένα αποτελούν οι δημόσιοι φορείς του τουρισμού, όπως είναι ο ΕΟΤ. Παρ' όλες τις προσπάθειες των φορέων αυτών για ενιαία πολιτική και στρατηγική για την προώθηση

του τουρισμού, είναι φανερές οι ελλείψεις. Η ανάγκη εκσυγχρονισμού και εξάλειψης της έντονης γραφειοκρατίας είναι επιτακτική και αυτό φαίνεται από τη σύσταση ενός νέου φορέα, της διυπουργικής επιτροπής, που αποσκοπεί στην ανάληψη κάποιων αρμοδιοτήτων του ΕΟΤ για την ομαλότερη ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος. Αυτό που είναι απαραίτητο να γίνει για την επίτευξη αυτού του στόχου, είναι να δημιουργηθεί ξεχωριστός τομέας τουριστικού μάρκετινγκ και τουριστικής διαφήμισης, που θα αναλάβει εξ' ολοκλήρου το έργο της προώθησης του ελληνικού τουρισμού.

3.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο τουριστικός τομέας στην Αττική έχει ιδιαίτερη σημασία και ανάπτυξη.

Ενώ αρχικά αποτελούσε το κέντρο διοχέτευσης τουριστικής κίνησης στην υπόλοιπη Ελλάδα, σήμερα οι τουριστικοί προορισμοί της χώρας έχουν αυτονομηθεί από την Αττική με τη δημιουργία ανεξάρτητων διεθνών αερολιμένων ή την ανάπτυξη πυλών εισόδου άλλων μέσων μεταφοράς των τουριστών.

Αφότου έχασε αυτό το ρόλο ο τουριστικός τομέας στην Αττική δεν μπόρεσε να επαναπροσανατολιστεί και να εκσυγχρονιστεί. Αναμφίβολα τον σημαντικότερο ρόλο σε αυτό έπαιξε η υποβάθμιση των υποδομών της Αττικής και η ρύπανση της ατμόσφαιρας. Όμως ρόλο έπαιξε και η αδυναμία του τομέα να αναπτύξει καινοτόμα προϊόντα ελκυστικά για διαφοροποιημένα κοινά της διεθνούς αγοράς

Σήμερα αυτά τα αρνητικά δεδομένα αλλάζουν. Ο τομέας καλείται να μετατρέψει σε πλεονεκτήματα ό,τι υπήρξε μειονέκτημα στο παρελθόν, εκμεταλλευόμενος δύο μεγάλες ευκαιρίες: τη βελτίωση των υποδομών και την προβολή που θα δώσει στον προορισμό Αττικής η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων 2004.

Τίθεται το ερώτημα εάν είναι σε θέση να αντεπεξέλθει σε αυτές τις προκλήσεις. Θετική απάντηση προκύπτει από τις επιδόσεις των πιο δυναμικών επιχειρήσεων του τομέα, που κατά τα τελευταία χρόνια έχουν επιδοθεί σε ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού με επενδύσεις και εισαγωγή νέας τεχνολογίας και οργάνωσης. Αυτός ο πυρήνας έχει ήδη αρχίσει να επηρεάζει θετικά και άλλες επιχειρήσεις του κλάδου.

Η αναζωογόνηση θα αποκαταστήσει συνθήκες υγιούς και δυναμικής λειτουργίας του κλάδου στα πλαίσια του συνολικού παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας. Γιατί ο τομέας ασφαλώς δεν παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην οικονομία της περιφέρειας. Αντίθετα, κατά την τελευταία εικοσαετία μάλλον συμπληρώνει τους άλλους τομείς και εξαρτάται από αυτούς για τη δραστηριότητά του. Όμως στον άμεσο και κυρίως στο μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα υπάρχουν οι προϋποθέσεις ώστε η κατάσταση αυτή να αντιστραφεί.

Ο τουρισμός στην Αττική μπορεί να επανακτήσει έναν πρωταγωνιστικό οικονομικό ρόλο στο παραγωγικό της κύκλωμα αποβλέποντας κυρίως στη δημιουργία και προώθηση καινοτόμων, διαφοροποιημένων και περιβαλλοντικά συμβατών τουριστικών προϊόντων νέων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Απαιτείται ασφαλώς κατάλληλη προετοιμασία, επενδύσεις σε εκσυγχρονισμούς και νέα τεχνολογία και αναβάθμιση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. Απαγορευτικές αδυναμίες δεν υπάρχουν.

Βιβλιογραφία:

- «Περιφερειακή ανάπτυξη της Ελλάδος και Τουρισμός», Μάρτιος 1999, Παναγιώτης Γ. Παυλόπουλος - Ανδρέας Κ. Κουζέλης
- «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και οι επιπτώσεις στον ελληνικό τουρισμό», Γρηγόρης Θ. Παπανίκος (Ph.D)
- «Οι ελληνικές μικρές και μεσαίες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις: προβλήματα και προοπτικές», Γρηγόρης Θ. Παπανίκος (Ph.D)
- «Η διαφημιστική δαπάνη για τον τουρισμό», Ιανουάριος 2002, Ανδρέας Κ. Κουζέλης
- «Ο συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα», Δεκέμβριος 2001, Λουκής Αθανασίου
- «Περιφερειακή ανάλυση των ελληνικών ξενοδοχείων», Γρηγόρης Θ. Παπανίκος (Ph.D)
- «Στρατηγικός σχεδιασμός για τον τουρισμό στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας και στην Ελλάδα εν' όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004» Απρίλιος 1999, Raymond Loufir-Μαρίνα Παπαναστασίου, IOBE
- «Τουρισμός και περιφερειακή ανάπτυξη: οι επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων 2004» (πρακτικά επιστημονικής ημερίδας), Αθήνα 2003, Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων
- «Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης περιφέρειας Αττικής, Οριστική έκθεση Α' φάσης», Σεπτέμβριος 2003, Ε.Ο.Τ.
- «Πολιτιστικός τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων: η αναγκαία επανατοποθέτηση στην προοπτική των Ολυμπιακών Αγώνων», Αλέξης Χατζηδάκης

Περιοδικός τύπος:

- Τουρισμός και Οικονομία, Τεύχος 283, Μάρτιος 2003
- Τουρισμός και Οικονομία, Τεύχος 284, Απρίλιος 2003
- Τουρισμός και Οικονομία, Τεύχος 285, Μάιος 2003
- Τουρισμός και Οικονομία, Τεύχος 286, Ιούνιος 2003
- Τουρισμός και Οικονομία, Τεύχος 287, Ιούλιος-Αύγουστος 2003
- Τουρισμός και Οικονομία, Τεύχος 288, Σεπτέμβριος 2003
- Τουρισμός και Οικονομία, Τεύχος 289, Οκτώβριος 2003
- Τουρισμός και Οικονομία, Τεύχος 290, Νοέμβριος 2003

Επίσης:

www.eot.gr

www.business2005.gr

www.world-tourism.org

www.minenv.gr

www.culture.gr

www.auth.gr

www.iobe.gr

www.ypa.gr

www.patrides.com

